A°. 1852. N°. 11[illegible]

ROTTERDAMSCHE COURANT.

Dingsdag den 21 September.

Aan de Geabonneerden wordt gratis toegezonden een blad **Handelingen der Staten-Generaal**, *bevattende: 1°, het verslag der avondzitting van de Eerste Kamer van vrijdag den 17 september; 2°, het verslag der vereenigde zitting van de beide Kamers van saturdag den 18 september; 3°, het verslag der vereenigde zitting van de beide Kamers van maandag den 20 september, waarin door Z. M. de* troonrede *is uitgesproken; 4°, de redevoering door den heer* A. van Rijckevorsel Hz. *den 17 september in de ochtendzitting van de Eerste Kamer uitgesproken bij de behandeling van het wetsontwerp nopens de voldoening van het aandeel van Nederland in de Russische schuld, en 5°, een overzigt van het voorloopig verslag der Tweede Kamer nopens het ontwerp van wet op het Armbestuur.*

BATAVIA den 25 julij.

(Per Overland-post.)

Gedurende de maand mei ll. is aan inkomende en uitgaande regten op Java en Madura ontvangen *f* 491,623.43½. De **opbrengst over de vijf eerste maanden van het jaar** bedraagt *f* 2,819,831.24, zijnde *f* 503,510.47 meer dan over het zelfde tijdvak in 1850 en *f* 160,135.30 meer dan in 1851.

— Zr. Ms. schoenerbrik PADANG, onder bevel van den luitenant ter zee eerste klasse *H. A. Meijer*, is, na gedurende een jaar ter westkust van Borneo gestationneerd te zijn geweest, den 19den der vorige maand ter reede van Batavia aangekomen.

— In den nacht van den 23 junij is de bliksem geslagen in den vlaggemast van den uitkijk der equipagewerf te Batavia en in het gebouw van den uitkijk zelven; de mast is geheel vernield, waardoor het aanwijzen van den tijd door den tijdbal gedurende eenige dagen niet kon geschieden. De kijkers op den uitkijk zijn eenigzins beschadigd, doch de astronomische klokken en tijdmeters hebben niet geleden, voor zoover zulks uit eene onderlinge vergelijking is op te maken. Er zijn maatregelen beraamd, ten gevolge waarvan de toestel, tot aanwijzing van den middelbaren tijd, den 30sten ll. weder hersteld was.

— Bij het Gouvernement is berigt ontvangen van het overlijden op den 24 mei jl., van mr. *D. W. J. C.* baron *van Lijnden*, resident van Timor. De staat verliest in hem een kundig, regtschapen dienaar.

— Voldoende aan den last van Z. Exc. den Gouverneur-Generaal, heeft de generaal-majoor titulair, wd. kommandant van het Indische leger, de heer *G. Bakker*, onder dagteekening Batavia den 22 junij 1852, de volgende dagorder ter kennis van het leger gebragt:

„ De Gouverneur-Generaal betuigt aan den luitenant-kolonel *de Brauw* en aan allen, die onder diens bevelen deel namen aan de jongste krijgsverrigtingen in het Palembangsche, zijne tevredenheid over de moedige volvoering hunner moeijelijke pligten. De Gouverneur-Generaal zal hetgeen van zijne zijde noodig is bijdragen, opdat dit nieuwe blijk der trouw, waarmede het Indische leger aan zijne hooge roeping beantwoordt, ten spoedigste ter kennis van den Koning gebragt worde, en hoopt weldra, door ontvangst van uitgewerkte verslagen omtrent de verrigte krijgsbedrijven, in staat gesteld te zullen zijn, om dezulken, wien het geluk te beurt viel zich door uitstekende daden te onderscheiden, tot eene Koninklijke belooning voor te dragen."

— Volgens berigten, van Palembang ontvangen, en loopende tot den 29 junij, heeft het hoofd *Dragam*, na den terugtogt van het detachement, dat op de Moesie kruiste, zich onverwachts, met ongeveer driehonderd volgelingen, van de doessoen Biengien meester gemaakt, en getracht daardoor de gemeenschap tusschen de hoofdplaats en de binnenlandsche posten Moeara Klingie en Tebing Tingie te stremmen. Onverwijld is een detachement van 115 man, onder bevel van den 1sten luitenant *Prager*, van de hoofdplaats derwaarts gezonden. De oorzaak van deze nieuwe vijandelijkheden van *Dragam* moet gezocht worden in zijne begeerte om op de bevolking wraak te nemen over de door haar aan de Nederlandsche expeditie bewezene hulp, en aan het gebrek aan levensmiddelen, dat hij, ten gevolge van de verwoesting van zijn land, lijdt.

Volgens latere berigten, van Palembang ontvangen, was de 1ste luitenant *Prager* den 2 julij te Moeara Semangoes aangekomen en in den vroegen morgen van den 3den de rivier opgeroeid naar Biengien. Op een half uur afstands beneden die plaats ontscheepte die officier 75 man van zijn detachement, met den handmortier, en liet het andere gedeelte, plus minus 35 man, op de praauwen, onder den 2den luitenant *K. van der Heyden*, met last om op te roeijen en de misschien langs de rivier vlugtende vijanden het afkomen te beletten. Na een klein uur gemarcheerd en de waarschuwing ontvangen te hebben dat men nabij de vijandelijke positie was, marcheerde men langzaam door en stootte onverwacht op eene verhakking, voor welke eene diepe gracht liep; uit die verhakking begon onmiddellijk een hevig vuur, waarbij de 1ste luitenant *J. G. van Imbijze van Batenburg* door vier kogels werd gewond, terwijl twee man sneuvelden en nog vier gekwetst werden. Dit vuur werd hevig, doch vruchteloos beantwoord, zoodat de luiten. *Prager* besloot verder links te trekken, om uit het bosch op een open terrein te komen; daar was de gracht minder diep, en de verhakking werd stormenderhand genomen. Nu stond men voor de bentings, welke vóór de doesson Biengien waren opgerigt. Twee worpen met den handmortier deden een goed effect, en ook de bentings werden met storm genomen. De vijand vlugtte door Biengien, in de rigting van Mambang. Het gevecht had twee uren geduurd; aan onze zijde werden 4 dooden en 14 gekwetsten geteld, terwijl nog een volgeling van het divisie-hoofd *Mohamad Akiep* is gesneuveld en een gewond. De vijand heeft 7 dooden op het slagveld gelaten, onder welke twee vrouwen en de broeder van dragam, *Aboe Bachier* genaamd, en men zag nog een groot aantal gewond of gedood wegdragen. Ook zijn eene lilla en eenige geweren in onze handen gevallen. Na het nemen der bentings zag men aan de overzijde van de rivier een detachement troepen, sterk 70 man, hetwelk onder den 1sten luitenant *Collard* van Tebing Tingie was afgekomen. De vijand heeft met eene hardnekkigheid gevochten, zoo als hij die nog nimmer had getoond. De braafheid, waarmede het detachement heeft gestreden, alsmede het moedig beleid van den 1sten luitenant *Prager* en de bovengenoemde officieren, die hem vergezelden, verdienen eene bijzondere vermelding. De hardnekkigheid des vijands, niet meer dan 2[illegible] man sterk met 70 geweren, moet vooral uit zijn wanhopigen toestand zijn voortgekomen. Hulp had hij (zeker tegen zijne verwachting) van de omliggende bevolking niet verkregen. Van Biengien verjaagd wordende, verloor hij zijn laatste toevlugtsoord, waar hij nog levensmiddelen had. Eene vervolging à outrance is bevolen, doch vergiffenis toegezegd aan hen die zich willen onderwerpen. In de Ampat Lawang was alles rustig, doch een groot gedeelte der bevolking is voor de pokken-epidemie in de bosschen gevlugt. De pangerang van Loeboe Goeding, een tegenstander van radja *Tiang Alam*, was aan die ziekte overleden. De pangerang van Goenong Meraksa was bezig de landrenten te heffen van de Marga Moeara Pinang, welke door het vlugten der bevolking, tijdens het verbranden hunner doessons, nog niet waren betaald. Uit de Ampat Lawang w[illegible] nog geene rooverbenden afgekomen. Het slechte volk had in den laatsten tijd nu en dan een bezoek bij radja *Tiang Alam* afgelegd. In de Moesie Oeloe was, uitgezonderd de troep van *Dragam*, alles rustig, doch de landrenten van 1851 niet geheel afbetaald. In het Blietische was ook een gedeelte der bevolking voor de pokken in de bosschen gevlugt. In de Kikim waren de zaken weder bijna op den gewonen voet, met uitzondering van enkele gedeelten. In de Lematang Oeloe ontbraken nog vele landrenten. In de omstreken van Lahat was het volmaakt veilig, even als in de Ogan en Kommering Oeloe en de grensdistrikten Semendo en Kesjam. Alleen het landschap Makkakan behield eene vijandige houding en bewaarde een groot aantal vlugtelingen, die aan den inval van november en december 1851 in de Kommering Oeloe deel namen. De bentings, door hen bij den inval der onzen in de Kisjam opgeworpen, bestonden nog en werden steeds door hen bewaakt. Uit dit een en ander blijkt, dat hier en daar de zaken in het Palembangsche nog niet geheel gunstig staan. Doch de overste *de Brauw* heeft daarin geene reden gezien om niet met het terugzenden der troepen voort te gaan; althans wat betreft ruim 130 man, herwaarts overgevoerd met dezelfde gelegenheid als de bedoelde tijdingen.

— Nopens de tinproductie op het eiland Banka verneemt men dat de gedurende het jaar 1851 verkregen tin met de tin-erts bedraagt $77,688\frac{43}{100}$ pikol; over 1850 bedroeg de productie $59,683\frac{50}{100}$ picol en dus $18,004\frac{93}{100}$ picol minder dan in 1851. Deze uitkomst mag alzoo bijzonder gunstig heeten, vooral daar ook vooruitgang in de kwijting der schulden is bespeurd.

— De 2 mei was voor de gemeente van Makassar een lang gewenschte en feestelijke dag, daar haar toen het voorregt te beurt viel voor de eerste maal te vergaderen in het nieuw gestichte bedehuis, dat, tot aandenken aan het bezoek van Z. K. H. prins *Hendrik*, zijnen naam draagt.

Den 4 dezer is te Pekalongan het nieuwe kerkgebouw der Christelijke gemeente plegtig ingewijd.

— Men verneemt dat de maatregelen, welke in het jaar 1851 door den resident van Japara genomen zijn, tot uitroeijing van verscheurend- en ander wild en schadelijk gedierte, met den meest gewenschten uitslag zijn bekroond geworden. Uit een openbaar gemaakten staat blijkt, dat men 20 tijgers, 4259 wilde zwijnen, 9862 eekhoorntjes, 135 zwarte apen, 238 apen, 13974 muizen, 594 wilde katten, 330 vleermuizen en 23 garangan is meester geworden.

— Als passagiers zijn vertrokken: Van Batavia, den 27 junij met de *Herriette Clasina*, kapitein *T. Hagen*, naar Amsterdam, de luitenants ter zee 1ste kl. *M. Cazaux* en *R. L. de Haes;* met de *Correlia Henriette*, kapitein *T. Gollards*, naar Japan, de heer mr. *J. H. Donker Curtius*, *P. J. Lange*, *P. Knuttel* Dz. en *A. J. J. de Wolff.* Den 11 julij, met de *Maastroom*, kapitein *J. F. Hoogeveen Heymans*, naar Rotterdam, de kapitein der artillerie *J. L. Lindwurm*, de gepensioneerde kapitein *G. C. Fabius* en de heer *H. N. Schuler*. — Van Tjilatjap, den 11 junij, met de *Plancius*, kapitein *S. J. Rotgans*, naar Amsterdam, de gepensioneerde sergeant *Mange*. — Van Patjitan, den 11 junij, met de *Rijswijk*, kapitein *J. R. N. J. Bijl*, naar Rotterdam, de heer *Stoltenberg*, echtgenoot en kind en de kapitein *de Groot*.

— Door Zijne Exc. den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië zijn de volgende beschikkingen genomen:

Civiel Departement.

Benoemd, tot advocaat-generaal bij het hoog geregtshof van Nederl. Indië, mr. *R. A. Eekhout*; tot assist.-resid. van Benjoewangie, *C. J. Bosch*, tevens belast met de behandeling van 's Gouvernements aangelegenheden van Balie en Lombok, onder den titel van gecommitteerde voor de zaken van Balie en Lombok; tot griffier bij den raad van justitie te Amboina, tevens secretaris en fiscaal bij den grooten landraad aldaar, mr. *W. F. L. Buschkens;* tot ontvanger der ink. en uitg. regten te Padang, *R. H. A. Heidsieck;* tot comm.-control. der ink. en uitg. regten te Padang, *P. Kamp;* tot haven- en pakhuismeester, tevens ontvanger der ink. en uitg. regten te Muntok (Banca), *J. M. Admiraal;* tot commies ter magistrature, tevens secretaris en fiscaal bij den gewonen landraad te Amboina, *F. J. E. Neumann;* tot administrateurs der tinmijnen op het eiland Banca: in het district Marawang *C. Bley*, in het district Pankal-Pinang *J. L. E. Schepern* en in het district Soengieliat *P. Mensinga;* tot commies bij den algemeenen ontvanger te Samarang, *H. N. van Ingen;* tot tweede commiezen ter secretarie van den direct.-generaal van financien. *F. C. Smulders* en *W. Macdonald;* tot landmeters en rooimeesters in de resid. Bezoekie, voor de afd. Bezoekie en Panaroekan *F. A. C. Halewijn*, en voor de afd. Probolingo *J. H. Sleeuos;* tot vendumeester te Samarang, *J. Damwijk;* tot secretaris en boekhouder bij het vendu-departement te Samarang, *J. Sineck;* tot tweeden commies op het residentiekantoor te Samarang, *P. W. Schusler;* tot derden commies op dat kantoor, *J. H. Geesdorp*, en tot lid in het hoog milit. geregtshof van Ned. Indië, mr. *D. A. Junius van Hemert;* — bij de algemeene secretarie, tot eersten commies, *A. J. B. Wattendorff;* tot tweeden commies, *J. C. G. S. van Kracijenoord*, en tot zoutverkoop-pakhuismeester te Plawangan, resid. Tagal, *J. B. Lesquillier.*

Overgeplaatst, naar de resid. Bantam, de opziener der 1ste klasse van den waterstaat en 's Lands gebouwen, *D. J. de Rache.*

Belast met de waarneming der betrekking van eersten commies bij de weeskamer te Batavia, *W. F. Ploegman.*

Ontheven, op zijn verzoek, onder toekenning van wachtgeld, de vendumeester te Samarang, *W. A. Duyclaar van Campen.*

Ontslagen, uit 's Lands dienst, de surnumeraire ambtenaar bij het binnenlandsche bestuur ter Westkust van Sumatra, *A. van Santen*, en eervol, onder toekenning van pensioen, de klerk ter algem. secretarie, *J. Bakker.*

Gepensioneerd, de gewezen eerste commies bij de algem. rekenkamer, *J. W. Masius*, en de eervol uit 's Lands dienst ontslagen adjunct-boekhouder bij het vendu-departement te Batavia, *A. H. Jacobsz.*

Een tweejarig verlof naar Nederland verleend, tot herstel van gezondheid, aan den tweeden commies ten bureele van den directeur-generaal van financien, *J. H. M. van Slooten.*

Gesteld ter beschikking van den Gouverneur ter Westkust van Sumatra, de ambtenaar der 1ste kl. voor de dienst in Ned. Indië, mr. *W. A. Henny.*

Goedgekeurd, dat door den directeur der producten en civiele magazijnen bij het personeel van den waterstaat en 's Lands gebouwen is bevorderd tot opziener der 2de klasse, *P. A. Keyzer;* dat zijn benoemd, tot opzieners der 2de kl., *C. F. Walter* en *J. Prins*, en tot opziener der 4de kl., *C. F. Goedkoop*, en dat door den resident van Ternate aan *A. W. J. Coldenhoff*, eerste klerk op het residentie-kantoor te Ternate, is opgedragen de waarneming der betrekking van ontvanger der ink. en uitg. regten en die van haven- en pakhuismeester aldaar, en is aangesteld tot gezworen landmeter in de resid. Ternate, *J. W. F. Klein.*

Militair Departement.

Benoemd, tot adjud. bij het 4de bat. inf., de 2de luit. *W. J. Doderlein de Win*, en tot spijsverzorger bij het groot milit. hospitaal te Willem I, milit. ambtenaar 3de kl., *S. J. Slier.*

Bevorderd, tot officier van gezondheid der 1ste kl., *J. H. le Pique*, en tot officieren van gezondheid der 2de kl., *P. A. Bol* en *A. Quikborner;* bij het wapen der artillerie, tot kapit. bij het personeel, de 1ste luit. *C. Schotborgh*, en tot 1sten luit. bij het materieel, de 2de luit. *J. Seelig.*

Opgedragen, aan den adjudant-onderofficier van het corps sappeurs, *G. P. F. Cronenberg*, de waarneming der betrekking van 3den teekenaar bij de directie der genie.

Geplaatst, bij de civile en militaire geneeskundige dienst, te Telok-Betong (Lampongsche districten) de officier van gezondheid der 2de kl. *G. J. Wienecke*, en te Kedirie de officier van gezondheid der 3de kl. *O. Brummer.*

Overgeplaatst, de officieren van gezondheid der 1ste klasse *J. H. Schotten*, bij het groot militaire hospitaal te Willem I, en *F. W. Muller*, bij dat te Soerabaija; *J. H. le Pique*, bij de civ. en milit. geneesk. dienst te Sambas, en de officier van gezondheid der 3de kl. *J. Schwartz*, bij het groot militair hospitaal te Weltevreden.

Ontslagen uit Zr. Ms. militaire dienst, eervol, onder toekenning van pensioen, de 1ste luitenant der artillerie, *J. F. Cloete;* op zijn verzoek, de apotheker der 3de kl., *J. H. Hoogland*, en de officier van gezondheid der 3de kl., *F. F. Röhr.*

Een tweejarig verlof naar Nederland verleend, aan den majoor *G. F. E. Raes*, aan den kapitein der artillerie *J. L. Lindwurm* en aan den 2den luitenant der infanterie *G. H. Vos*, allen tot herstel van gezondheid.

Goedgekeurd, dat door het Militair Departement zijn overgeplaatst, bij de infanterie, bij het 2de bat. de 2de luit. *K. J. B. Eichelberg*, bij het 8ste bat. de 2de luit. *K. H. R. Opten*, bij het 14de bat. de 1ste luit. *A. C. Hardenberg*, bij het garniz.-bat. in de 2de milit. afd. (Magelang), de 1ste luit. *J. Verschuyl*, bij het garniz.-bat. in de 3de milit. afd. (Bangkallang), de 1ste luit. *H. Raaymakers* en bij het garniz.-bat. in de Molukkos, de 2de luitenants *A. L. F. Veenhuyzen* en *F. J. T. Veerman.*

Marine-Departement.

Benoemd, tot onder-constructeur bij het marine-etablissement op Onrust, de benoemde onder-constructeur bij de marine-werven in Indië, *J. de Haas.*

Voorloopig belast, de luit. ter zee der 1ste kl. *P.* baron *Melvill van Carnbée*, met de waarneming der betrekking van administrateur van het tjunia-veer te Batavia.

AANGEKOMEN: Te BATAVIA 22 junij *Erasmus*, H. F. Scharper, van Padang; 27 dito Zr. Ms. stoomschip MERAPI, kapit.-luit. ter zee H. J. van Maldeghem, van Makasser; 3 julij *Mercurius*, T. Sipkes, van Rotterdam; 7 dito *Zeevaart*, J. A. Knaap, van Amsterdam, *Neêrlands Koningin*, H. H. Kramer, *Maasstroom*, L. F. Hoogeveen Heymans, en *Katharina Stewart*, W. Wright, alle drie v. Soerabaija; 9 *Admiraal Piet Hein*, J. van der Linden, en *Nederland en Oranje*, L. van der Plas, van Amsterdam; 10 *den Elshout*, P. F. Rijken, v. Rotterdam; 11 *Adelaar*, L. A. J. Boulet, v. Amsterdam; 12 *van Oldenbarneveld*, J. W. Verberne, van Liverpool; 13 *Jacobus*, A. van der Kolff, van Rotterdam, laatst van Portsmouth, en *Ambon* (st.), R. W. Besier, v. Rotterdam, laatst van de Simonsbaai; 15 *St. Michael*, P. J. Plenzinga, v. Genua, en *Gebroeders*, B. G. Flik, v. Amsterdam; 17 *Louisa Maria*, D. Herderschee, van Liverpool; 21 *Pantalon*, M. F. Remmers, van Menado, en *Drie Gebroeders*, A. Krentebol, van Samarang. Te PATJITAN 25 junij *de IJssel*, A. Messen, en te TJILATJAP 8 julij *Vriendschap*, H. W. de Boer, beiden v. Batavia.

VERTROKKEN: Van BATAVIA 25 junij *Erasmus*, H. F. Scharper, naar Tjilatjap; 27 dito *Padang* (st.) naar de Moluccos, *Cornelia Henriette*, T. Gollards, naar Japan, en A. de Wolff naar Padang; 1 julij Zr. Ms. stoomschip BORNEO, luit. ter zee 1ste klasse P. van Woelderen, naar de oostkust van Borneo; 2 dito *Jan Pieterszoon Koen*, J. Verloop, naar Patjitan; 3 *Jonge Pieter*, M. Matthijsz, naar Soerabaija; 4 *Soolo*, M. Korteland, 6 *Kolonel Koopman*, J. J. Klein, 7 *Dankbaarheid aan de NHM.*, B. J. D. Drent, en 11 *Maasstroom*, J. F. Hoogeveen Heymans, alle vier naar Rotterdam; 12 Gouvernementsschoener DORIS n. de Westkust van Borneo; 13 *Grange*, J. C. Morrison, naar Rotterdam; 18 *Zeevaart*, J. A. Knaap, naar Soerabaija; 19 Zr. Ms. schoener ARUBA, luit. ter zee 1ste kl. W. J. C. Huyssen van Kattendijke, en 22 schoener PADANG, luit. 1ste kl. H. A. Meijer, beiden koers stellende om de N. O., en *Admiraal Piet Hein*, J. van der Linden, n. Pasoeroewan; 23 *Elora*, J. Turnbull, n. Nederland. Van BANTAM 18 dito *Kolonel Koopman*, J. J. Klein, n. Anjer. Van CHERIBON 17 d.° *Souburg*, J. van Delft Cz., naar Nederland over Batavia. Van TAGAL 12 *Albrecht Beyling*, K. van de Erve, naar Amsterdam (is vóór den 15den te Batavia aangekomen en heeft de reis voortgezet). Van SAMARANG 15 junij *Sumatra*, H. Veltman, n. Makasser; 15 julij *Generaal Michiels*, F. van Straten, n. Soerabaija. Van SOERABAIJA 25 junij *Sicilië*, J. P. Mink, n. Bima; 11 julij Zr. Ms. stoomschip ARDJOENO, kap.-luit. ter zee A. J. Voet, koers stellende om de Oost; 12 dito *Valparaiso*, J. van der Meyden, naar Nederland over Tjilatjap; 13 *Blora*, C. N. van der Beek, naar de Moluccos, en 14 *Chieftain*, R. Edwards, naar Rotterdam. Van BANJOEWANGIE 21 junij Zr. Ms. schoenerbrik SYLPH, luit. ter zee 1ste kl. J. van der Straten, naar Amboina, en 4 julij *Regina*, A. Gersen, n. Tjilatjap. Van PATJITAN 11 junij *Rijswijk*, J. R. N. J. Bijl, en 1 julij *Everdina Elisabeth*, C. J. Tönjes, beiden naar Rotterdam. Van TJILATJAP 11 junij *Plancius*, S. J. Rotgans, n. Amsterdam, en 22 dito *Theresia*, M. A. Smits, naar Rotterdam.

Ter reede van BATAVIA lagen den 23 julij Zr. Ms. korvet BOREAS, stoomschepen MERAPI, BATAVIA, HEKLA, PHOENIX en adviesbrik PYLADES; de Nederlandsche schepen *Dionysia Catharina*, *van Oldenbarneveld*, *Jacobus*, *Louisa Maria*, *Neêrlands Koningin*, *Nederland en Oranje*, *Adelaar*, *den Elshout*, *de Gebroeders*, *Drie Gebroeders*, *Pantalon* en *St. Michael;* stoomschepen *Ambon* en *Macassar.*

Ter reede van SAMARANG lagen den 16 julij *Doggersbank*, J. M. Jansen; *Europa*, D. Keus; *Johanna Maria Christina*, C. N. Gorter, en *Willem Ernst*, B. J. Doornik.

Ter reede van SOERABAYA lagen den 14 julij Zr. Ms. wachtkorvet NEHALENNIA, stoomschepen ETNA, SURINAME, SAMARANG, ONRUST, en stoom-adviesvaartuig TJIPANNAS; de Nederlandsche schepen *Magdalena*, kapitein A. P. Klein; *Christiaan Huygens*, A. J. Ihlower, en *Amboina*, R. J. Rijken.

STRAAT SUNDA doorgezeild: Den 21 junij *Loopuyt*, A. van Wijk Jurriaanse, van Batavia n. Rotterdam. Den 24 junij *Jonge Jan*, H. Evers, mede van Batavia naar Rotterdam, en *Willem Barendsz*, W. Landzaat, van Batavia naar Amsterdam. Den 25 junij *Prins Frederik der Nederlanden*, P. Huidekoper, en *Straat Sunda*, J. A. Holm, beiden mede van Batavia n. Amsterdam. Den 29 junij *Cameleon*, J. D. J. van Wijhe, v. Batavia n. Rotterdam, en *Henriette Clasina*, T. Hagen, van Batavia naar Amsterdam. Den 5 julij *Capella*, H. Wigman, van Amsterdam naar Samarang. Den 10 julij *Mercurius*, T. Sipkes, van Batavia naar Tjilatjap.

Door kapitein L. van der Plas, voornoemd, is den 15 mei op 10 gr. 13 min. ZB. en 25 gr. 54 min. WL. gepraaid het fregatschip *Banca*, kapitein B. C. ten Ham, van Rotterdam naar Batavia.

Het Hof is voornemens Balmoral den 11 october te verlaten, om den 13den op het kasteel van Windsor terug te zijn. Niet onmogelijk is het echter dat prins *Albert* vroeger naar Londen wederkeert, om de begrafenisplegtigheid des Hertogs van *Wellington* bij te wonen, die ongetwijfeld met groote statie plaats zal hebben. Uit den laatsten wil des overledenen blijkt dat hij de wijze zijner ter aarde bestelling geheel aan de beschikkingen der Koningin heeft overgelaten

De eerste minister *Derby* bevindt zich nog te Balmoral, werwaarts hij de tijding van *Wellingtons* dood is gaan overbrengen, die door de Koningin met veel aandoening vernomen werd. Maandag wordt hij hier terug verwacht en dan zal men denkelijk iets nader omtrent de begrafenisplannen vernemen. Het lijk wordt van Walmer Castle naar Apsleyhouse, het winterverblijf des Hertogs, overgevoerd.

De markies van *Douro*, thans hertog van Wellington, is reeds gisteren morgen ten half zes ure, over Ostende, uit Frankrijk te Douvres aangekomen.

Op het ontvangen der tijding van *Wellingtons* dood hebben de schepen van alle natien op den Teems hunne rouwvlaggen geheschen. Uit alle steden van Engeland getuigt men van den diepen indruk welken deze tijding daar gemaakt heeft.

Uit nadere opgaven blijkt dat ook lord *C. Wellesley*, jongste zoon des Hertogs, en zijne echtgenoot, bij het sterven des grooten Veldheers tegenwoordig zijn geweest, alsmede dat de Hertog niet denzelfden maar den vorigen dag eene wandeling gemaakt en zijne stallen bezocht had.

De grijze Hertog hield tot den dag voor het einde zijns levens zijne hoogst eenvoudige leefwijze vol. Vroeg stond hij van zijn hard paardenharen en van geene gordijnen voorzien bed op, kleedde zich zonder iemands hulp geheel aan, ook daarin aan zijne zinspreuk getrouw, dat als iemand iets goed gedaan wilde hebben hij het zelf moest doen; deed eene wandeling te paard of te voet, schreef met eene vaste hand verscheiden brieven, en gebruikte bij zijnen matigen maaltijd nooit wijn, dien hij, even als alle likeuren, in de laatste jaren geheel had afgeschaft. Werd hij in zijnen hoogen ouderdom somtijds door verkoudheid aangetast, dan kon men er zelden in slagen hem zijne kamer te doen houden, maar sloeg hij, alvorens aan tafel te gaan, een mantel om. Zijne geestvermogens bleven steeds helder; hij paste zijne rekeningen, op wier spoedige betaling hij zeer gesteld was, zelf af, en wist op eene onderhoudende wijze anecdoten van vroegeren en lateren tijd te verhalen. Bij de bewoners zijner landgoederen en bij zijne huisbedienden was hij algemeen bemind; alleen zijn Fransche kok beklaagde zich wel eens over zijnen meester, die nooit eenigen lof voor de door hem opgedischte lekkernijen overhad, dewijl het hem tamelijk onverschillig was wat men hem voorzette. Nogtans was de kok edelmoedig genoeg om te erkennen dat de Hertog desniettegenstaande een groot man was.

— Uit Bombay heeft men hier berigten tot 6 en uit Madras tot 14 augustus. In Burmah stonden de krijgsverrigtingen stil en zouden denkelijk niet voor in november, na het eindigen van het regensaizoen, hervat worden. Te Rangoon was alles zoo ordelijk en rustig als waren de troepen niet in vijandelijk land; de krijgstucht werd streng gehandhaafd, de generaal *Goodwin* betoonde zich zeer inschikkelijk jegens de inwoners en in eene zijner publicatien gaat hij de meening te keer dat het land eerlang ingelijfd zou worden. — Op de grenzen van Peshawur was de rust nu eindelijk hersteld, ofschoon de troepen, die ten gevolge der hevige hette veel door ziekte leden, steeds op hunne hoede tegen verraderlijke aanslagen bleven. — In China maakte de opstand sterke vorderingen; het leger van *Seu* heeft eene zware nederlaag geleden, en het wordt niet onmogelijk geacht dat *Tsou*, een prins uit het oud geslacht der Mings, ten laatste een einde aan de Tartaarsche dynastie maken zal.

PARIJS den 19 september.

Van Nevers, waar de Prins President woensdag ll. de hoofdkerk bezocht, op eene verhevenheid tegenover het hôtel der prefectuur het defileren der verschillende corporatien en der werklieden bijwoonde, eenige inrigtingen bezocht, verscheiden kruisen van het Legioen van Eer uitreikte, 30 politieke veroordeelden gratie schonk, een diner van veertig couverts gaf, het bal des avonds met de echtgenoot van den Prefect opende en overal waar hij zich vertoonde met uitbundig feestgedruisch begroet werd, van die plaats vervolgde *Louis Napoleon* donderdag morgen zijn rijtoerig zijnen zegetogt naar Moulins, waar hij ongeveer op den middag aankwam; op weg derwaarts was zijn rijtuig te Saint Pierre le Moustier letterlijk verpligt stil te houden, ten gevolge eener bloemen-overstrooming, te midden waarvan zich eene prachtige kroon bevond; de kreet *leve de Keizer!* ging als uit éénen mond op. Te Moulins was de ontvangst weder even feestelijk; nadat de Prins door de overheden begroet was, trok men in statigen optogt naar het gebouw der prefectuur; revue der troepen, het defileren der bevolkingen, officiële recepties, bal en vuurwerk volgden elkander gedurende den loop van den dag op. Vrijdag werd de reis naar Roanne voortgezet, waar het Hoofd van den Staat, na onder weg op vele plaatsen met geestdrift begroet te zijn, des namiddags ten vijf ure aankwam en in de woning van den minister *de Persigny* zijn intrek nam; een uur na zijne aankomst reed hij met dien Minister, den prefect en den maire in een open rijtuig zonder escorte de stad door, wanneer de geestdrift der bevolking ten top steeg; des avonds was er bal. Saturdag werd de reis tot Saint-Etienne voortgezet; de intogt in die stad was ongemeen prachtig, eene ontelbare menigte was op de been, vijfduizend mijnwerkers waren den Prins te gemoet getogen met banieren, waarop de woorden *leve de Keizer!* prijkten; door hen was een eereboog van steenkolen opgerigt. De Prins begaf zich terstond naar het stadhuis, waar hij de overheden een diner aanbood; luisterrijke illuminatie besloot den dag.

— Het officiële dagblad bevat heden het programma voor de toelating tot de polytechnische, militaire, marine en normaal scholen.

— Het geregtshof van correctionele politie der Seine heeft gisteren uitspraak gedaan in de zaak van de straat de la Reine Blanche, waar men verschillende personen heeft gevonden bezig met het vervaardigen van wapenen; al de beschuldigden zijn tot gevangenschap van 15 maanden tot 3 jaren veroordeeld, en elk bovendien tot betaling van 500 francs boete en het staan onder toezigt der hooge politie gedurende korteren of langeren tijd.

— Koning *Victor Emmanuel* van Sardinië woont thans in de vlakten van Marengo militaire manoeuvres bij.

In de nieuwe fabriek van chemicalien en verwwaren van den heer *P. Traine* alhier barstte donderdag avond een hevige brand uit, die het grootste gedeelte dier fabriek, met verscheidene machines, bereide waren en grondstoffen vernielde.

— Eergisteren is te Berlijn weder eene zitting der Tolconferentie gehouden, tot bijwoning van welke alleen de commissarissen van Hannover, Oldenburg, Brunswijk en de Thuringsche Staten uitgenoodigd waren, en waar de Pruissische commissaris de volgende verklaring aflegde: „De Pruissische Regering heeft tot den 15 dezer van de Regeringen welke niet reeds in de zitting van 30 augustus zich met de opvatting van Pruissen vereenigd hadden eene verklaring te dien opzigte verwacht. Deze is niet gevolgd. Pruissen kan echter nog slechts met die Staten onderhandelen welke zich met de verklaring eenstemmig verklaarden, en zal dus alleen dezulken tot de conferentien uitnoodigen van welke zoodanige verklaringen volgen."

— Te Petersburg is den 9 dezer de minister van het Keizerlijk huis, vorst *Wolkonsky*, overleden, ten gevolge waarvan de Keizer zijne reis naar zuid Rusland, tot bijwoning der manoeuvres, eenige dagen had uitgesteld.

— Ter Weener beurs wilde men eergisteren weten dat de nieuwe Oostenrijksche leening meer dan volgeteekend was.

Een halfofficieel Oostenrijksch blad meldt uit Turyn, dat een 2de 3 december Piémont te wachten staat, naardien *Louis Napoleon* de tegenwoordige staatsinstellingen van dat land niet genegen is. Een open brief van den graaf *de Cavour* over dat onderwerp zou bij het Sardinisch Hof zijn ingediend.

's GRAVENHAGE den 17 september.

Bij Koninklijk besluit van den 15 dezer is aan den heer *B. J. C.* baron *Mackay*, op zijn verzoek, een eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van directeur van het postkantoor te Rotterdam, behoudens aanspraak op pensioen, en zijn voorts bij hetzelve besluit benoemd: tot directeur van het postkantoor te Rotterdam, de heer *J. A. Bannier*, thans hoofd-commies der posterijen, werkzaam op het postkantoor te Rotterdam; tot hoofd-commies der posterijen, de heer *J. J. Brouwer*, thans commies bij het departement van finantien, en tot commies bij het departement van finantien, de heer *J. P. Hofstede*, thans commies der 2de klasse bij de posterijen.

's GRAVENHAGE den 19 september.

Bij besluit van 18 dezer heeft Z. M. goedgevonden tot voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal gedurende de Zitting 1852—1853 te benoemen den heer mr. *J. A. Philipse*, lid dier Kamer.

Bij Koninklijk besluit van den 9 dezer is aan de heeren *A. Goekoop* en *L. A. van Meerten*, op hun verzoek, gegrond op hunnen gevorderden leeftijd, eervol ontslag verleend als buitengewone leden der Konink. Akademie van Wetenschappen, en zijn tot buitengewone leden dier Akademie benoemd de heeren *H. Halbertsma* te Leyden, *J. W. L. van Oordt* te Rotterdam, en *G. E. Voorhelm Schneevoogt*, te Amsterdam.

Bij besluit van 15 dezer heeft Z. M. de benoemingen der burgemeesters tot secretaris in de navolgende gemeenten met zijne goedkeuring bekrachtigd, te weten: te Bergschenhoek, *A. F. L. Bichon van IJsselmonde*, te Bleiswijk, mr. *F. J. Tollens*; te Everdingen, *J. J. Cambier*; te Ketel, *L. Knappert* Sz.; te Krimpen aan den IJssel, *W. van Waning*; te Leyderdorp, mr. *P. G. Hubrecht*; te Moercapelle, mr. *F. J. Tollens*; te Oostvoorne, *G. F. Lette*; te Oudenhoorn, *J. de Rouville*; te Ouderkerk aan den IJssel, *W. van Waning*; te Stolwijk, *J. A. Snel*; te Schipluiden, *L. Kruyff* Lz.; te Rijsoord, *H. W. Metman*; te Voorhout, mr. *E. van Olden*; te Warmond, mr. *A. Nederburgh*; te Molenaarsgraaf, *W. C. van den Brandeler*, en te Berlicum, *L. Godschalk*.

Bij besluit van den 17 dezer heeft Z. M. goedgevonden tot burgemeester der gemeente Goes te benoemen *M. P. Blaaubeen*.

Bij Zr. Ms. besluit van den 8 dezer is aan den heer *L. E. Jouve* eervol ontslag verleend als consul der Nederlanden te Toulon, en in deszelfs plaats benoemd de heer *L. J. B. V. Jouve*.

Bij Zr. Ms. besluit van den 15 dezer, zijn de navolgende hoofd- en verdere officieren op pensioen gesteld: *W. de Petit*, majoor bij den generalen staf, *f* 1300; jonkh. *H. J. E. van Bevervoorde*, luitenant-kolonel, adjudant in het provinciaal kommandement van Noordbrabant, *f* 1500; *P. R. van der Beek*, luitenant-kolonel, provinciale adjudant in Limburg, *f* 1500; *J. E. Muller*, luitenant-kolonel, adjudant in het provinciaal kommandement van Groningen en Drenthe, *f* 1300; *C. M. Douglas*, majoor-adjudant in het provinciaal kommandement van Noordholland, *f* 1300; *P. A. Thurn de Ligny*, kapitein 8ste reg. inf., *f* 1080; *J. H.* baron *van Boecop*, kapit. reg. grenadiers en jagers, *f* 1080; *H. van Goudoever*, kapit. 8ste reg. inf., *f* 1080; *H. G. Tuck*, kapit. 4de reg. inf., *f* 1065, en *T. Melmer*, kapit. 7de reg. inf., *f* 1020.

Z. M. heeft bij besluit van den 15 dezer goedgevonden te benoemen: bij den provincialen staf, tot majoor, adjud. in het prov. kommandement van Noordbrabant den kapit. der 1ste kl. *A. Pronk*, van het 5de reg. inf.; tot luit.-kolonel, adjudant in het prov. kommandement van Noordholland, den majoor *J. E. A.* baron *van Voorst tot Voorst*, van den generalen staf; tot majoor, adjudant in het prov. kommandement van Groningen en Drenthe, den kapit. der 1ste kl. *W. G. F. van Vugt*, van het 8ste reg. inf.; tot majoor, prov. adj. in het Limburgsche, den kapit. der 1ste kl. *S. J. Cochius*, van het kol. werfdepôt; — bij het wapen der infanterie: bij den staf van het wapen, tot majoor, den kapit. der 1ste kl. *C. H. Happé*, van dien staf, toegevoegd aan den waarnemenden inspecteur der inf.; tot kapit. van de 3de kl. (naar ouderdom van rang), de 1ste luit. *J. C. P. Hamminck Schepel* en *A. C. T. Eijmael*, van dien staf, werkzaam bij het Depart. van Oorlog; — bij het reg. grenadiers en jagers, tot kolonel en kommandant van het regement, den luit.-kol. *M.* baron *van Geen*, van het corps; tot luit.-kolonel, den majoor *J. C. Anemaet*, mede van het corps; tot kapit. van de 3de kl. (naar ouderdom van rang), de 1ste luit. *F. H. Sleurs* en *J. A. G. T. Wildeman*, beiden van het regement; bij het 1ste reg., tot 1sten luit. (naar ouderdom van rang), den 2den luit. *G. T. W. Vijgh*, van her reg. grenadiers en jagers; bij het 2de regem., tot kapit. van de 3de kl. (naar ouderdom van rang), den 1sten luit. *K. W. C. Reichmann*, van het 1ste reg. van het wapen; bij het 3de reg., tot kolonel en kommandant van het regement, den luit.-kol. *L. H. W.* baron *van Aylva Rengers*, van het 7de reg. van het wapen; tot 1sten luit. (naar ouderdom van rang), de 2de luit. *H. J.* baron *Taets van Amerongen*, van het reg. grenadiers en jagers, en *J. H. Wichers*, van het corps; bij het 4de reg., tot kapit. van de 3de kl. (naar ouderdom van rang), de 1ste luit. *H. G. Gr*[...] *Molière*, van het 6de reg. van het wapen, en *J. T*[...] *van Patot*, van het 3de reg. inf.; tot 1sten luit. (naar ouderdom van rang), de 2de luit. *W. A. F. G. de Hartitzsch*, van het regem. grenadiers en jagers, en *L. C. de Fremery*, van het corps; bij het 5de regement, tot majoor, den kapit. der 1ste kl. *W. J. Knoop*, werkzaam aan de Kon. Academie voor de zee- en landmagt; bij het 6de reg., tot 1sten luit. (naar ouderdom van rang), den 2den luit. jonkh. *P. F. O. Sickinghe*, van het regem. grenadiers en jagers; bij het 7de reg., tot luit.-kol., den majoor *J. C. Egter van Wissekerke*, van het 8ste reg. van het wapen; tot 1sten luit. (naar ouderdom van rang), de 2de luit. *J. P. H. C. Veeren*, van het corps, en *A. S. F. Klupp*[...], van het koloniaal werfdepôt; bij het 8ste reg., tot majoor, den kapit. der 1ste kl. *L. J. Ledel*, van het reg. grenadiers en jagers; tot kapit. van de 3de kl. (naar ouderdom van rang), de 1ste luit. *C. Ringeling* en *J. R. E. J*[...], van het 3de reg. van het wapen, en *A. G. F. Beek*[...] en *J. Huygens*, beiden adjudant respectivelijk bij het 5de en 7de reg. infant.; tot 1sten luit. (naar ouderdom van rang), den 2den luit. *K. J. N. Weyland*, van het corps, en te verplaatsen bij het regem. grenadiers en jagers, [...] zijnen rang, den majoor *J. J. Verschoor*, van het 5de regem. infanterie.

Bij Zr. Ms. besluit van den 11 dezer is aan mr. *W. J*[...] *Hemsing*, op zijn daartoe gedaan verzoek, een eervol ontslag verleend als notaris te Balk, arrondissement Sneek.

Bij Koninklijk besluit van den 15 dezer is benoemd tot ontvanger der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Kerkrade, de heer *K. de Schr*[...], thans ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Voerendaal.

Bij Koninklijk besluit van den 15 dezer is benoemd tot inspecteur der posterijen, de heer *J. J. Schulte*[...] *Dozij*, tot dusverre buitengewoon inspecteur bij het zelfde vak van bestuur.

Bij Koninklijk besluit van dezelfde dagteekening, zijn benoemd tot directeurs der postkantoren: te Maastricht, de heer *G. L. H. P. Stern*, thans directeur van het postkantoor te Venlo; te Venlo, de heer *L. A. van de*[...] *Marck*, thans directeur van het postkantoor te Grave; te Grave, de heer *A. J. L. F. Steffens*, thans directeur van het postkantoor te Vaals.

Bij Zr. Ms. besluit van den 10 dezer, is de officier van gezondheid der 1ste klasse, *J. W. Kelk*, op zijn verzoek eervol afgevoerd uit het corps officieren van gezondheid der Nederlandsche marine, met ingang van den eersten october aanstaande, ter zake van in en door de dienst ontstane ligchaamsgebreken op pensioen gesteld, en aan hem een jaarlijksch pensioen van *f* 1650 toegekend.

Z. M. heeft, bij besluit van den 15 dezer, goedgevonden aan den gepensionneerden luitenant-kolonel der infanterie *B. J. Verstege*, laatstelijk chef van de toenmalige afdeeling personeel bij het Departement van Oorlog, bij gunstige uitzondering op de bepalingen vervat in het Koninklijk besluit van den 1 januarij 1841, n.° 5, en zonder eenige gevolgtrekking voor anderen, den rang te verleenen van kolonel, en zulks als een blijk van tevredenheid wegens vroeger bewezen diensten.

— Bij Zr. Ms. besluit van 9 dezer is bepaald, dat de inspecteur en kommandant van het korps mariniers met 1 januarij, in stede van te 's Hage, te Amsterdam zijne standplaats zal hebben.

— Het *Staatsblad* n.° 145 bevat een Koninklijk besluit van den 14 dezer, bepalende het tijdstip der ontbinding en van het ontslag van de voormalige Wees- en Momboirkamers, commissien van vereffening, besturen en beheerders, bedoeld in de wet van 5 maart ll. (*Staatsblad* n.° 45).

— In de *Staats-Courant* van den 16 dezer is verkeerdelijk vermeld de benoeming van den heer *B. de Greef* Js. tot lid van den raad van bestuur der Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten te Amsterdam.

— Op woensdag den 22 dezer zal de gewone audientie van den Minister van Kolonien geen plaats hebben.

— Van wege de Algemeene Rekenkamer is bekend gemaakt, dat den 14 dezer voor eene nominale waarde van *f* 45,242,185 aan verschillende bewijzen van staatsschulden door openbare verbranding is vernietigd; daaronder bevond zich voor eene som van *f* 29,977,135 aan ingetrokken muntbiljetten, voorgevloeid uit de wet van 18 december 1845 (*Staatsblad* n.° 90), terwijl wijders is bekend gemaakt dat het bedrag der overige, niet binnen den bepaalden tijd ter intrekking aangeboden muntbiljetten, ter somma van *f* 22,865, door verjaring aan s' Rijks schatkist is vrijgevallen.

— Eergisteren avond is er aan den heer *Dunkler*, kapelmeester van het fraaije muziekkorps van het regement grenadiers en jagers alhier, bij gelegenheid zijner benoeming tot ridder van de Leopolds-orde, eene luisterrijke serenade gegeven. De instrumentaal-stukken zijn door de muziekanten van gemeld korps en de vocaal-stukken door de leden van de liedertafel *Caecilia* alhier uitgevoerd. Een en ander heeft bijzonder voldaan. Eene groote menigte woonde deze serenade bij en deed luide hare deelneming blijken in de vereering die den verdienstelijken toonkunstenaar is te beurt gevallen.

— Laatstleden vrijdag heeft te Scheveningen de eedaflegging der visschers, die op de haringvisscherij uitgaan, plaats gehad. Eenige uren daarna zag men reeds drie pinken, toebehoorende aan den heer *A. Mos*, onder zeil gaan. Binnen weinige dagen zal de geheele vloot in zee zijn. Er heerscht thans eene buitengewone bedrijvigheid aan het strand, die vele nieuwsgierigen daarheen lokt.

ROTTERDAM den 20 september.

Aanstaanden donderdag, den 23 dezer, des namiddags ten 12½ ure, zal de Gemeenteraad alhier weder eene vergadering houden. In deze vergadering zullen de volgende zaken ter tafel worden gebragt: Mededeeling van ingekomen stukken. Vernieuwing der vaste commissien. Delibereren over het voorstel tot overneming op tauxatie der infirmerie aan den Hoogenzeedijk; over het voorstel van Burgemeester en Wethouders omtrent de heeren *van Vollenhoven* en *Bicker Caarten*; over het perceptieloon van het havengeld; over de adressen om makelaar te worden; over het adres van den heer *Hartman*; over het adres van mevr. de wed. *Schoutens*; over de conceptverordening voor de kraan, en over het voorstel tot inrigting van het zoogenaamde Boterhuis, en afstaan van een gedeelte voor de Muziekschool.

— In de heden alhier door de Nederlandsche Handel-Maatschappij gehouden veiling van 41,179 kranjangs Java suiker is alles als volgt verkocht:

n.° 1.	*f* —	a *f* —	n.° 8.	*f* 23¾	a *f* 24¼	n.° 15.	*f* 28¼	a *f* 30
» 2.	» —	» » —	» 9.	» 23¾	» » 26	» 16.	» 29¼	» » 31¾
» 3.	» —	» » —	» 10.	» 24¼	» » 26¾	» 17.	» 30¼	» » 32¾
» 4.	» —	» » —	» 11.	» 25¼	» » 26¾	» 18.	» 31	» » 33¾
» 5.	» 21¾	» » —	» 12.	» 25¾	» » 28¼	» 19.	» —	» » —
» 6.	» —	» » —	» 13.	» 26¾	» » 28¾	» 20.	» —	» » —
» 7.	» —	» » —	» 14.	» 27¼	» » 29¼			

— Gisteren morgen is de weleerwaarde heer *A. Réville* als predikant bij de Waalsche gemeente alhier door zijnen ambtgenoot, den weleerwaarden heer *P. J. Marcus* bevestigd en deed daarop des avonds zijne intrede. De bevestiger had tot tekst gekozen 2 Corinth. IV: 5—7 en de bevestigde Matth. XVI de laatste woorden van vers 3.

— Saturdag jl. had alhier eene zeer eigenaardige en belangwekkende feestviering plaats. De sedert eenigen tijd bestaande Zuidhollandsche onderwijzers-zangvereeniging, waarvan afdeelingen zijn gevestigd te dezer plaatse en te 's Gravenhage en Leyden, die te zamen een personeel van omtrent 120 leden uitmaken, hield op den avond van dien dag eene algemeene vergadering in het gebouw van het departement der maatschappij *tot Nut van 't Algemeen.* De zaal was te dier gelegenheid, op gepaste wijze, met vaandels en banieren versierd en op den achtergrond van het orchest prijkten mede de nationale en stedelijke kleuren en de wapens der verschillende steden waar de afdeelingen zijn gevestigd. Het zeer talrijke auditorium, dat de plaatsruimte der zaal en der tribune geheel vulde, bestond uitsluitend uit genoodigden van de leden en van het bestuur, en daaronder waren, behalve eenige plaatselijke en militaire autoriteiten, ook op merken afgevaardigden uit de besturen van het departement der Maatschappij *tot Nut van 't Algemeen*, van de Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen, van de afdeeling der Maatschappij *tot bevordering der Toonkunst*, van de plaatselijke schoolcommissie en van andere corporatien. Ten zes ure begon de uitvoering van een achttiental meestal voortreffelijke zangstukken voor mannenstemmen, van verschillende Nederlandsche en andere componisten, als: *Klein*, *Abt*, *Kreutzer*, *Dupont*, *Bertelsmann*, *Kücken*, *Renaud*, *Mendelssohn*, *Zöllner*, *Verhulst*, *Wilms* en *de Pauw*. Ongeveer een honderdtal leden zangers, als: 42 uit Rotterdam, 27 uit 's Hage en 23 uit Leyden, nam aan de uitvoering der ensemble-stukken deel, die door afzonderlijke voordragten der verschillende afdeelingen werden afgewisseld. De gezamenlijke uitvoeringen werden afwisselend gedirigeerd door de heeren *van Weel*, directeur der Rotterdamsche, en *Keuskamp*, directeur der Haagsche afdeeling, die ook de afzonderlijke voordragt hunner eigene afdeelingen leidden, zoo als de heer *Lancel*, als haren aanvoerder, die der Leydsche.

De uitvoering van het een en ander had over het algemeen zeer veel verdienstelijks, overtrof de verwachting en gaf aan alle hoorders ruime stof van voldoening, die zich ook, in herhaalde levendige toejuichingen en in de verlangde en verkregene herhaling van sommige stukken, krachtig openbaarde. Zoowel de gezamenlijke als de afzonderlijke uitvoeringen waren allen krachtig en fiks, sommigen kenmerkten zich vooral door zuiverheid, kleur en schakering in de voordragt, en der zangers ijver en onvermoeidheid, bij zoo belangrijke en langdurige krachtsinspanning, verdienen lof en bewondering. Ook de quartet- en andere solo's werden meestal met juistheid, sommigen zeer loffelijk gezongen; niet het minst roemen wij daaronder de tenorsolo's, voorgedragen door leden uit 's Hage en Leyden wier afdeelingen ons het rijkst aan frissche en schoone stemmen toeschijnen. Indien de heeren aanvoerders in de eerste plaats op lof en dank aanspraak hebben, voor hunne bekwame leiding, wij brengen evenzeer hulde aan alle leden. In hetgeen dezen avond geleverd is — en daaronder zooveel schoons en veel belovends — zien wij de rijpende vruchten van loffelijken kunstzin en volhardenden ijver, en wij waarderen die te hooger omdat wij in deze inrigting niet alleen eene aangename uitspanning voor de leden zien, maar daarvan ook een heilrijken invloed verwachten voor het volksgezang en zoo ook voor de volksbeschaving. Mogen de bestaande afdeelingen met lust en ijver op den ingeslagen weg blijven voortgaan; mogen zich onderwijzers op andere plaatsen tot oprigting van nieuwe afdeelingen opgewekt gevoelen; mogen allen, zooveel in hun vermogen is, ook bij hun onderwijs, de vruchten hunner kunstbeoefening ten nutte van het opkomend geslacht aanwenden.

— Den 18 dezer promoveerde aan de Leydsche hoogeschool in de regten de heer *S. C. J. W. van Musschenbroek*, van 's Gravenhage, na openbare verdediging zijner dissertatie: *de Quaestione num in venditione rerum immobilium, majoribus et minoribus aetatis competentium, auctoritate judicis opus sit.*

— Van wege het bestuur der Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels is aan den Minister van Buitenlandsche Zaken, ter zake van een nieuw te sluiten traktaat met Frankrijk tot wering van den nadruk, een adres gerigt, om te verzoeken dat het Z. Exc. moge behagen, vóór het sluiten van eenig tractaat de requestranten in de gelegenheid te stellen, de bezwaren des boekhandels daartegen wel te mogen inbrengen, opdat bij de belangen van Frankrijk ook die van Nederland mogen worden in acht genomen.

— Tot predikant bij de Hervormde gemeente te Mijdrecht, klassis Utrecht, is beroepen de kandidaat *L. W. E. Rauwenhof*, th. dr., en te Oudenbosch, klassis Breda, ds. *Ph. Bogers van Buuren*, thans te Spijk.

— Van den Helder schrijft men, onder dagteekening van den 18 dezer: Het smaldeel, onder bevel van den schout bij-nacht *J. F. D. Bouricius*, bestaande uit Zr. Ms. fregatten DOGGERSBANK, kapitein ter zee *A. J. de Smit van den Broecke*, PRINS VAN ORANJE, kapitein ter zee *D. Bijl de Vroe*, korvet SUMATRA, kapit.-luit. ter zee *H. Wipff*, en stoomschip GEDEH, kapit.-luit. ter zee *P. Dibbetz*, heeft heden zee gekozen. De twee eerste schepen stevenen naar Gibraltar om evolutien te maken, terwijl de twee laatsten, hen tot zoo ver begeleidende, den togt zullen voortzetten, de SUMATRA naar Australië en de GEDEH naar Oostindië. Aan boord van de PRINS VAN ORANJE bevinden zich twee Pruissische officieren, een van de mariniers en een van de artillerie, om den zeetogt mede te maken. Zr. Ms. stoomschip CYCLOOP, luit. ter zee 1ste kl. *H. Camp*, heeft het eskader tot aan het Engelsch Kanaal vergezeld, en is gisteren namiddag te Hellevoetsluis binnengekomen.

— Den 25 dezer zal van Harderwijk vertrekken een detachement suppletietroepen, sterk 150 onderofficieren en manschappen, om den 26sten daaraanvolgende over te gaan, op stroom voor Rotterdam, aan boord van het schip *Samarang*, kapit. *D. L. Immink*, bestemd naar Oostindië. Het zal gekommandeerd worden door den kapit. van het O. I. leger *G. J. Oosthout*; medebegeleiders de 2de luit. der infanterie *L. W. A. Kessler* en *P. M. J. Penning Nieuwland*, de 2de luit. der artillerie *W. B. Schey*, officier van gezondheid 3de kl. *C. A. de Neve* en apotheker 3de kl. *A. A. Backer Overbeek.*

— Uit 's Hertogenbosch schreef men laatstleden vrijdag dat Zijne Excellentie de Minister van Justitie, die zich uit 's Gravenhage derwaarts begeven heeft, zoo ernstig ongesteld was dat hij zich verpligt zag het bed te houden.

— De liedertafel *Euterpe* te Arnhem heeft in eene dezer dagen gehouden vergadering de leden benoemd, die het committé zullen uitmaken tot regeling van het achtste Nederrijnsch-Nederlandsch zangersfeest, dat overeenkomstig de statuten in augustus 1853 te Arnhem zal gevierd worden.

— De waterhoogte te Arnhem was den 18 dezer 2 el 3 palm 5 duim.

— Bij besluiten van den Koning der Belgen van den 17 dezer is het ontslag van den heer *Frère Orban* als minister van finantien aangenomen en de heer *Ch. Liedts*, gouverneur van Brabant, voorloopig met dat departement belast. Wijders zijn, bij besluit van dezelfde dagteekening, de Wetgevende Kamers in eene buitengewone Zitting tegen den 27 dezer bijeengeroepen.

— De beroemde zangeres mevr. *Jenny Lind-Goldschmidt* heeft de som van viermaalhonderd duizend rijksdaalders tot oprigting van meisjesscholen in Zweden geschonken en de uitvoering van dit haar plan den domproost *Thomander* en dr. *Wieselgren* opgedragen.

Van ROTTERDAM uitgeklaard *Lazaro*, G. Romeo, naar Napels; *Geerdina*, E. A. Doewes, naar Rouaan, en *Rotterdam*, R. Mercer, naar Glasgow.

HELLEVOETSLUIS den 18 dezer. Gisteren namiddag stoomde in zee *Attwood* naar Londen. En is door de stoomboot *Kinderdijk* in zee gesleept *Eugenie*, E. J. Bargman, n. Batavia; de wind N. — Heden morgen arriveerden *Hambourg* (st.) v. Havre; *Louisa*, W. Legender en *Maria Anna*, J. H. Duit, van Archangel. En zeilden in zee *Hong Kong*, M. van der Putte, naar Batavia; *Lambertus*, J. E. Kramer, naar Galatz; *Margrietha*, H. J. Klasen, naar Nantes; *Delia*, D. H. Hazewinkel, naar Rouaan; *Harlequin*, J. Bull, n. Douvres; *Alert*, W. R. Hadgraft, naar Londen; *Vidar*, N. Knudsen, *Dorothy's*, R. Burdon, en *Triton*, J. Gray, alle drie naar Newcastle; *Sirene*, W. Moore, naar Engeland; *Wilhelmine*, J. R. Lind, en *Gesina*, L. S. Pinksterboer, naar St. Petersburg; *Frau Martha*, J. Remmersen, en *Antoinette*, B. G. Peters, naar de Oost Zee; *Margaretha*, K. T. Harding, naar Pillau; *Elise*, C. D. Funkler, n. Dantzig; *Elisabeth Machtelina*, W. P. Wessels, naar Elseneur; *Tananger*, A. Svendsen, n. Stavanger; *Paquet Fortuna*, C. Svane, n. Bergen; *Polarstjernen*, S. R. With, naar Tromsoe; *Karen Margaretha*, N. Lange, naar Fredrikstad, en *de Spruit*, T. M. Pott, op avontuur. En stoomden in zee *Pelican* naar Liverpool, *Diana* naar Londen, *Swanland* naar Great Grimsby, *Sea Gull* naar Hull, *Earl Douglas* naar Newcastle, en *Balmoral* naar Leith; de wind Z.

HELLEVOETSLUIS den 19 dezer. Gisteren namiddag arriveerden *Chance*, C. Davis, van Sunderland; *John*, J. Rundle, van Fowey; *Vintage*, D. Petrie, van Wick; *Anna Hendrika*, B. G. Ebling, *Mina en Willem*, H. H. Bakker, *Charon*, H. A. Schulte, *Elisabeth*, G. N. van Duinen, *Kronprins Friedrich*, R. Neander, *Vriesland*, L. J. Holstein, en *Melea*, H. Loyda, alle zeven v. Archangel; de wind Z. — Heden morgen arriveerden *Californië*, D. van der Valk, v. Berdianski; *Ocean* (st.) van Londen; *Wupper*, J. Cross, van Hull; *Hirondelle*, D. Deuchars, van Charlestown (E.); *Jantina*, G. H. Stratingh, *Achilles*, W. L. Velt, en *Leda*, H. Zeplien, alle drie v. Archangel. En stoomde in zee *Fijenoord* naar Londen; de wind Z. W.

HELLEVOETSLUIS den 20 dezer. Gisteren namiddag arriveerden *Hendrika*, R. R. Huisman, en *Wendola*, J. Meijer, van Archangel; de wind N. — Heden morgen is het schip *Princesse Charlotte*, kapit. de Best, door de stoomboot *Kinderdijk* binnen door van Brouwershaven alhier in het Kanaal gesleept. En arriveerden *Ida*, J. C. Zaag, van Triest; *Robert & Ann*, C. Williamson, en *Shannon*, R. Elsdon, vau Newcastle; de wind Z. W.

ZEILKLAAR te HELLEVOETSLUIS (behalve bevorens gemelde) *Luconia*, E. J. Bödeker, naar Newcastle; *Bessel*, H. Haesloop, n. Baltimore; *Istvan Fo Herzeg*, F. Scarpa, naar Konstantinopel, en *Engelina*, P. O. Smith, naar Newcastle.

BRIELLE den 18 dezer. Heden voor posttijd stoomden in zee *Giraffe* naar Londen en *Engineer* naar Goole. En zeilden *Laura*, G. A. Jackson, naar Hull; *Mary Ann*, W. Burnitt, naar Newcastle; *Ocean*, J. Lawson, en *Margaret Potter*, J. Potter, naar Grangemouth; *Lammechina*, J. R. Prins, naar St. Petersburg; *Egbertus*, J. M. de Jonge, naar Libau: *Martinus Heere*, M. Heere, (van Antwerpen) naar Dantzig, als bijlegger; *Silberwiese*, A. Herwig, naar Stettin; *Expedit*, J. Berner, n. Stavanger: *Jonge Brechtus*, IJ P. G. Konter, *Alliance*, P. Wumkes, *Clara Maria*, H. H. Reents, *Alberdina*, E. S. Scherpbier, en *Elisabeth*, M. J. Klasen, alle vijf op avontuur; de wind Z. O.

BRIELLE den 19 dezer. De schepen, gisteren voor posttijd naar zee gemeld, zijn allen wel in zee gekomen. Gisteren na posttijd stoomde in zee *Rainbow* naar Londen. En arriveerde *Ida Hillechina*, E. G. Broekema, van Bergen. Heden voor posttijd niets gepasseerd; de wind W. N. W.

BRIELLE den 20 dezer. Heden voor posttijd zeilden *Claudius*, N. H. Korff, naar Sunderland; *Bethesda*, R. Watson, naar Newcastle, en *Freya*, J. C. Klepzig, naar Stavanger. En arriveerden *Batavier* (st.), *Earl of Auckland* (st.) en *Queen* (st.) van Londen; *Norfolk* (st.) van Goole, en *Camerton* (st.) van Hull; de wind Z.

MAASSLUIS den 18 dezer. Heden morgen zeilden *Seaflower*, G. Walton, en *Samuel & Sarah*, R. Robinson, n. Sunderland; *Friends*, E. White, *Jane Jackson*, G. O. Hall, *Sandifort*, W. Cooper, *Enyo*, W. Brown, en *Northam*, H. Lambell, alle vijf naar Newcastle, en *Tweelingen*, J. J. Schoemaker, naar Stettin. Kapitein W. Hopkins is wel in zee; de wind Z. Z. O.

MAASSLUIS den 19 dezer. Heden is alhier voor posttijd niets gepasseerd. De schepen, die gisteren gemeld uitzeilden, zijn wel in zee; de wind Z. W.

MAASSLUIS den 20 dezer. Heden morgen zeilden *Economy*, W. Wright, naar Newcastle, en *Johanna Jacoba*, W. H. Schaaf, naar Aalborg; de wind Z. W.

BROUWERSHAVEN den 16 dezer. De wind van W. tot N. Nog uit zee *Henrietta*, W. Dunningham, van Boness naar Dordrecht.

BROUWERSHAVEN den 18 dezer. Uit zee niets. Uitgestoomd *Stad Dordrecht* (van Dordrecht) naar Londen; de wind Z.

TEXEL den 17 dezer. De wind N. W. en W. N. W. Binnengekomen *Gouverneur van Ewyck* (st.) van Hull, W. Humble van Sunderland, O. G. Bakker van Dundee, G. Zwanenburg en J. Lindeboom van Archangel, C. Christensen van Namsoe en C. Christensen van Fredrikstad. Vertrokken T. Stenders, J. B. Goosens, C. Kaspersma en *William Penn* (st.) naar Londen.

TEXEL den 18 dezer. De wind Z. tot Z. O. Binnengekomen W. Cummings, R. D. van 't Veer, A. P. Schoonhoven, J. J. Sanders, J. W. Goedkoop en J. G. Muller van Londen, J. Philips v. Sunderland, A. Ouwehand van Newcastle en R. A. Wielema v. Archangel; — gisteren nog J. Jenkinson van Liverpool en J. Brouwer van Londen. Vertrokken *Lion* (st.) en J. H. Staben naar Londen, L. de Jong naar Yarmouth, H. Stephens naar Hartlepool, H. Lund, C. Them, P. S. Berg, G. A. Haagensen, N. M. Ore, O. Svendsen en M. Otterbeck naar Drammen, C. Christophersen, C. P. Andersen, J. Christensen, J. Næss, H. Kreutz, C. M. Ulstrup en G. G. Schuur n. Fredrikstad, S. M. Salvesen naar Tvedestrand en C. J. Boon op avontuur.

TEXEL den 19 dezer. De wind W.—N.—O. Binnengekomen J. Thompson van Newcastle. Vertrokken Zr. Ms. kotter DE VLINDER, stuurman A. Noordijk, n. Vlissingen (doch is uit zee teruggekomen), en C. Warren naar Londen.

VLIE den 17 dezer. De wind N. W. Uit zee eergisteren nog A. H. Karsijns van Archangel; — gisteren G. D. Douwes en M. H. Kwint, beiden mede van Archangel, P. Rifbjerg van Drontheim, R. S. van Deest van Bergen en *de Stoomvaart* (st.) van Hamburg; — heden J. J. Mulder van Archangel en H. C. Holm van Bergen. Vertrokken eergisteren nog A. Meijer naar St. Petersburg, H. H. Ebes naar Memel, R. J. Sprik en E. H. Bekkering naar Pillau, B. J. de Groot en P. Hansen naar Fredrikstad, E. N. Bioness, R. Grauer, C. Boeck en A. Kjolner naar Drammen, A. Schlossmann en B. A. Visser op avontuur; — gisteren en heden niets.

DELFZIJL den 14 dezer. Uit zee gisteren *Jantina*, R. T. de Jonge, van Koningsbergen naar Amsterdam, wegens tegenwind, en heden *Thetis*, H. Meppelder, van Archangel.

AANGEKOMEN: Te HONG KONG 11 julij *Johanna Jacoba*, J. A. van der Horst, van Swansea; 12 dito *Walcheren*, S. Ouwehand, en 14 *Graaf Dirk III*, A. J. van Nouhuys, beiden van Hartlepool; 16 *Prinses Sophia*, J. H. Pellenwessel, van Cardiff. Te SINGAPORE 3 julij *Generaal Chassé*, J. Rehling, van Batavia (is den 18den naar Amoy gezeild), en 17 dito *Commercie-Compagnie*, M. Butijn, van Bombay (is den 23sten n. Whampoa vertrokken). Te CALCUTTA 25 junij *Diana*, J. O. Kluin, van Altona. Te TRIEST 11 dezer H. L. Draijer van Amsterdam, J. T. Hansen en 12 D. H. Degenhardt, beiden van Rotterdam. Te BILBAO 8 M. de Gondra v. Amsterdam. Te SANTANDER 10 J. J. Korte van Hartlepool. Te BORDEAUX 15 G. Wortelboer en te NANTES 16 H. J. Bonder van Amsterdam. Te DUBLIN 17 G. Stoneman van Rotterdam. Te LIVERPOOL 14 J. P. Roelfsema van Kroonstad. Te CARDIFF dien dag T. M. de Jonge van Schiedam. Te DANTZIG 15 H. H. de Haan en te PILLAU dien dag H. J. Zeven, beiden van Rotterdam.

VERTROKKEN: Van SINGAPORE 10 julij *Goede Verwachting*, F. H. Zeylstra, n. Amoy. Van ALEXANDRIA (E.) 28 augustus *Sleipner*, Allgaard, n. Amsterdam. Van TRIEST 10 P. A. de Boer n. Konstantinopel, L. de Boer n. Smyrna en *President van Buren*, J. J. Cramer, n. Falmouth. Van NANTES 15 J. J. Das n. Rotterdam. Van HARTLEPOOL 16 *Batavier*, H. H. Uil, naar Bombay.

MAURITIUS den 5 augustus. Het barkschip *de Rhijn*, kapitein C. Brandligt, van Java naar Amsterdam, den 3 junij lek alhier binnengeloopen, is afgekeurd en de lading zal overgescheept worden in het Engelsch schip *Science*, kapitein Westcott.

Het schip *Margrietha Gesina*, kapitein S. J. Edema, met granen van Koningsbergen naar Holland, is den 14 dezer wegens tegenwind te Dantzig binnengeloopen, doch heeft den 16den de reis voortgezet.

Het schip *Margrietha Alida*, kapitein P. F. Leuning, met tarwe van Dantzig naar Amsterdam, is den 14 dezer met verhitte en hoogst waarschijnlijk door zeewater beschadigde lading te Tonningen binnengeloopen.

LIVERPOOL den 18 dezer. Het Amsterdamsch schip *Johanna Catharina*, kapitein C. A. Hjelmström, gisteren van hier naar Rio-Janeiro uitgezeild, is op Burbo, Z. W. van het Formby vuurschip, aan den grond geraakt, doch zal denkelijk met hoog water afgebragt worden; eene stoomsleepboot bevindt zich in de nabijheid.

De schepen *Dolfijn*, kapitein C. B. Brandligt, van Taganrog, en *de Zwaluw*, H. D. Visser, van Odessa, beiden te Falmouth binnen, zijn den 15 dezer op bekomen order naar Waterford gezeild.

Het schip *Ærial*, kapit. Rugg, van Taganrog te Falmouth binnen, is den 16 dezer op bekomen order naar Rotterdam gezeild.

GEPRAAID: Den 28 julij, op 11 gr. NB. en 25 gr. WL., *Karel August*, A. G. Bouten, en den 5 augustus, op 10 gr. 5 min. NB. en 24 gr. WL., *Generaal van den Bosch*, F. Parlevliet, beiden van Rotterdam naar Batavia.

GESEIND: Den 15 augustus, op 18 gr. NB. en 34 gr. 34 min. WL., een Nederlandsch schip, toonende Amsterdamsche collegievlag met nommer 6. Den 8 dezer, op 46 gr. 30 min. NB. en 8 gr. WL., een Nederlandsch barkschip, toonende vlag met nommer 324.

CARGA-LIJST.

RUDOLPH, C. STUERMAN, van *Bergen.*
2170 waag Visch en 152 ton Traan, *P. van Rossem.*

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN.
Te Rotterdam:

BATAVIA, het Barkschip *Ridderkerk*, kapit. *H. Noltee.* Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer* en *W.m Ruys*, J. Lz.

BATAVIA en SOERABAIJA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het extra snelzeilend Nederlandsch gekoperd Fregatschip *Gertrude*, kapitein *J. Lourens*, voerende eenen geëxamineerden Scheepsdoctor, om bepaald den 2 October te vertrekken. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen.*

BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve bijzonder is ingerigt, het extra snelzeilend Nederlandsch gekoperd Barkschip *Nijverheid*, kapit. *G. F. Bus.* Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen.*

DANTZIG, het Nederlandsch Kofschip *Hoop en Verwachting*, kapitein *R. K. Hekman.* Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer.*

GENUA, het Nederlandsch Kofschip *Dina Marchina*, kapitein *R. G. Engelsman.* Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer.*

HARBURG, het Noordsch Jagtschip *Oletta*, kapitein *E. Moller.* Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer.*

KAAP DE GOEDE HOOP, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het extra snelzeilend Nederlandsch gekoperd Campagne-Fregatschip *Prinses Marianne*, kapit *Fl. Rietmeijer*, voerende eenen bekwamen Scheepsdoctor; om in het begin van October te vertrekken. Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen.*

KONINGSBERGEN, het Nederlandsch Schip *Gezina Derkina*, kapit. *J. J. Klok.* Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer.*

ST. PETERSBURG, het Nederl. Kofschip *Anna Catharina*, kapitein *G. Grilk.* Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer.*

STETTIN, het Nederlandsch Kofschip *Harmina*, kapit. *J. H. Bieze.* Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer.*

STETTIN, het Nederlandsch Kofschip *Wemelina*, kapit. *J. K. de Boer.* Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer.*

TRIEST, het Nederlandsch Kofschip *Jonge Willem*, kapitein *H. B. Kappen.* Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer.*

TRIEST, om den 15 October te vertrekken, het snelzeilend Pruissisch Schoenerschip *Regulus*, kapitein *C. Wallis.* Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer.*

BEURS- EN MARKTBERIGTEN.

MADRID *den 13 September.* Spanje 3 per cents $47\frac{3}{4}$ pap.; dito 1 per cents 25 geld en $25\frac{1}{16}$ pap.; Rentel. Schuld $6\frac{9}{16}$ pap.; Coupons $1\frac{3}{4}$ geld.

PARIJS *den 18 September.* Frankrijk 3 per cents 77. 90 a contant en 78. 20 tegen ultimo; dito $4\frac{1}{2}$ per cents 104 a contant en 104. 20 tegen ultimo; de Actien van de Bank 2845; Spanje 1 per cents $23\frac{5}{8}$; dito Buitenl. 3 per cents 50; dito Binnenl. $46\frac{1}{2}$; Rusland $4\frac{1}{2}$ per cents 104; Napels 104. 30. — A contant sloten de 3 per cents Fransche fondsen 20 en de $4\frac{1}{2}$ per cents 30 centimes hooger dan gisteren.

LONDEN *den 18 September.* De 3 per cents Geconsolideerden $99\frac{7}{8}$ a 100 a contant en 100 voor rekening; Spanje 3 per cents $50\frac{7}{8}$ a contant, dito nieuwe Uitgestelde $23\frac{5}{8}$; Portugal 4 per cents $39\frac{3}{4}$ voor rekening; Mexico 3 per cents $25\frac{1}{4}$ a $\frac{3}{4}$; Peru Uitgest. $66\frac{1}{4}$; Venezuela 43 a 45; dito Uitgestelde 16 a 17; Holland $2\frac{1}{2}$ per cents $64\frac{3}{4}$ a $65\frac{1}{4}$ a contant, en dito 4 per cents Certific. 99 a $\frac{1}{2}$; Turksche Leening $9\frac{1}{2}$ per cents premie. De Wissel op Amsterdam den 17 dezer 11, $18\frac{3}{4}$ a 19; op drie maanden 12, $0\frac{1}{4}$, en op Rotterdam 12, $0\frac{1}{4}$ a $\frac{1}{2}$.

ANTWERPEN *den 19 September.* Spanie 1 per cents $23\frac{1}{8}$ geld en $23\frac{5}{8}$ pap.; dito Binnenl. 3 per cents $46\frac{3}{4}$ geld. Oostenrijk Metaliek 5 per cents $82\frac{3}{4}$ geld.

AMSTERDAM *den 20 September.* Nederlanden, Werk. Schuld, $2\frac{1}{2}$ pc., $64\frac{9}{16}$ a $64\frac{3}{4}$, gebl. $64\frac{9}{16}$; idem, 3 pc., $77\frac{1}{2}$ a $77\frac{3}{4}$, gebl. $77\frac{11}{16}$; id., 4 pc., $96\frac{7}{8}$ a 97, gebl. $96\frac{15}{16}$; Aand. Handel-Maatsch., $4\frac{1}{2}$ pc., $125\frac{1}{4}$. België, bij *Rothschild*, $2\frac{1}{2}$ pc., $52\frac{13}{16}$ a $52\frac{7}{8}$. Frankrijk Certif. 3 pc., $73\frac{1}{2}$. Rusland, bij *Hope en Co.*, 5 pc., $108\frac{1}{4}$ a $108\frac{3}{8}$; idem 1828–1829, 5 pc., $107\frac{7}{8}$; Negot. 1831 en 1833, 5 pc., $97\frac{1}{8}$ a $97\frac{1}{4}$; Neg. 1840, 4 pc., $91\frac{1}{2}$ a $91\frac{5}{8}$; id. bij *Stieglitz*, 4 pc., $91\frac{1}{4}$ a $91\frac{3}{8}$. Spanje, Nieuwe, 1 pc., $23\frac{3}{4}$ a $23\frac{13}{16}$; Nieuwe, 3 pc., $50\frac{1}{8}$; Binnenl., 3 pc., $46\frac{1}{4}$ a $46\frac{3}{8}$, gebl. $46\frac{1}{4}$; Cert. Coup. Sp. Com. $2\frac{11}{16}$; Amortisable Schuld $6\frac{3}{16}$. Portugal, te Londen, 5 pc., $43\frac{1}{8}$ a $43\frac{1}{4}$; idem 4 pc., $39\frac{11}{16}$. Oostenrijk, Metaliek, 5 pc., $78\frac{5}{8}$ a 79; id. 1847, $2\frac{1}{2}$ pc., $40\frac{7}{8}$ a $41\frac{1}{8}$; id. 1851, $2\frac{1}{2}$ pc., $40\frac{6}{16}$ a $40\frac{9}{16}$; id. 1849, 5 pc., $91\frac{3}{16}$ a $91\frac{1}{4}$; idem letter B, 5 pc., $91\frac{1}{16}$ a $91\frac{1}{8}$. Polen Oblig. 4 pc. $86\frac{1}{4}$. Brazilië, te Londen, 1824, 5 pc., $100\frac{1}{4}$. Grenada, te Londen, a £ 100, 2 pc, $23\frac{1}{8}$; idem Uitgest., $12\frac{5}{8}$ a $12\frac{11}{16}$. Mexico, te Londen, Nieuwe, 3 pc., $26\frac{9}{16}$.

AMSTERDAM *den 20 September.* Parijs 2 maanden *f* $56\frac{1}{4}$, id. zigt *f* $56\frac{5}{8}$; Bordeaux 2 maanden *f* $56\frac{1}{16}$, idem 15 dagen *f* $56\frac{6}{16}$; Madrid en Cadix 3 m. *f* 246; Sevilië 3 m. *f* 242; Bilbao 3 m. *f* 243; Lissabon en Porto 3 m. *f* 42; Genua 2 m. *f* $46\frac{5}{8}$; Livorno 2 m. *f* $38\frac{7}{8}$; Napels 2 m. *f* $81\frac{1}{8}$; Petersburg 2 m. *f* 186; Weenen 6 w. *f* $30\frac{1}{4}$; Augsburg 6 w. *f* $35\frac{7}{8}$; Frankfort 6 w. *f* $98\frac{3}{4}$; Hamburg 2 m. *f* $35\frac{1}{4}$; idem zigt *f* $35\frac{7}{16}$; Londen 2 m. *f* 11. $87\frac{1}{2}$, id. zigt *f* 11. $92\frac{1}{2}$; Rotterd. $\frac{1}{8}$. Disconto 2 pc.

ROTTERDAM *den 20 September.* Nederlanden, Werk. Schuld, $2\frac{1}{2}$ pc., $64\frac{15}{16}$ l. k., 65 h. k., $64\frac{15}{16}$ gebl k.; idem idem, 3 pc., $77\frac{3}{4}$ l. k., $77\frac{7}{8}$ h. k.; idem idem 4 pc., 97. België, bij *Rothschild*, $2\frac{1}{2}$ pc., $52\frac{15}{16}$. Spanje, Buitenl., 1 pc., $23\frac{7}{8}$; Binnenl., a *f* 6000, 3 pc., $46\frac{3}{4}$ l. k., $46\frac{6}{16}$ h. k.; Amortis. $6\frac{1}{4}$ l. k., $6\frac{9}{32}$ h. k. Rusland, Cert. bij *Stieglitz en Co.*, 4 pc., $91\frac{1}{4}$. Oostenrijk, Metaliek, 5 pc., $78\frac{3}{4}$ l. k., $79\frac{1}{8}$ h. k., $78\frac{3}{4}$ gebl. k.; idem, Nieuwe, 5 pc., $91\frac{1}{8}$ l. k., $91\frac{3}{8}$ h. k., $91\frac{3}{16}$ gebl. k.; idem, $2\frac{1}{2}$ pc., $41\frac{1}{4}$ l. k, $41\frac{6}{16}$ h. k. Mexico 1852, Onbepaalde, 5 pc., 25. Venezuela, Uitgest., $3\frac{1}{4}$ pc., $17\frac{1}{4}$. Turkije, 6 pc., 105. Texas Loten *f* 9.

ROTTERDAM *den 20 September.* Hamburg 2 maanden *f* $35\frac{5}{16}$, kort *f* $35\frac{9}{16}$; Parijs 2 maanden *f* $56\frac{1}{4}$, kort *f* $56\frac{5}{8}$; Bordeaux 2 maanden *f* $56\frac{1}{8}$, kort *f* $56\frac{1}{4}$; Frankfort 6 weken *f* $98\frac{7}{8}$; Disconto 2 en 3 pc.

AMSTERDAM *den 20 September.* TARWE: Poolsche prijshoudend, Roode hooger gehouden; verkocht in Entr.: 130 ℔ bonte Pools. *f* 305; in Cons.: 128 ℔ bonte Poolsche *f* 303; 121 ℔ Vriesche *f* 225; in publ. Veiling: 126 ℔ besch. bonte Poolsche *f* 286, *f* 293; 122 ℔ dito *f* 273. — ROGGE *f* 2 a *f* 3 hooger, met veel handel aan Cons. en binnenlandsche verzending; verkocht in Entr.: 122 ℔ Odessa *f* 182; in Cons.: 123, 125 ℔ Pruiss. *f* 205, *f* 211; 117 ℔ Gedroogde *f* 180; 118 ℔ N. Arch. *f* 178. — GERST in een doen: 101 ℔ Nieuwe Vriesche Winter *f* 150, *f* 152. — HAVER als voren: 77 ℔ gering Voeder *f* 92. — BOEKWEIT *f* 5 a *f* 6 hooger: 122, 123, 125 ℔ Amersf. en Nijkerker *f* 206, *f* 209, *f* 215. — KOOLZAAD: Oostvriesch £ 51½; Kromhorn £ 50½; op 9 vaten Olie te leveren: dadelijk, in Sept. en Oct. eerstk. £ 54½; in April eerstk. £ 58. — LIJNZAAD een doen: 109 ℔ Riga *f* 240. — RAAPOLIE: op 6 w. *f* 32; Vlieg. *f* 31; 1 Sept. eerstk. *f* 34; 1 Oct. eerstk. *f* 30⅞ a *f* 31; 1 Nov. eerstk. *f* 31½ a ⅝; 1 Dec. eerstk. *f* 32 a ⅛; 1 Mei eerstk. *f* 33¾. — LIJNOLIE: op 6 w. *f* 32¾; Vlieg. *f* 31¾. — HENNEPOLIE: op 6 w. *f* 39; Vlieg. *f* 38. — RAAPKOEKEN, per 1040 st., *f* 60 a *f* 63. — LIJNKOEKEN, per 104 st., *f* 8½ a *f* 10½.

ROTTERDAM *den 20 September.* TARWE: Zeeuws., Vlaams. en Overm. was heden minder aangevoerd en vond bij weinig kooplust tot vorige prijzen slechts trage koopers; goede en puike Jarige *f* 9. 50 a *f* 10. 20; Mindere *f* 9 a *f* 9. 40; nieuwe dito bragt voor de weinige goede en puike partijtjes wederom gemakkelijk *f* 8. 50 a *f* 9. 50 op; de overige afwijkende en geringe van *f* 6 tot *f* 8 weinig begeerd; van Roode soorten werden enkele partijtjes Nieuwe bij kleine aanvoer iets hooger betaald; *164*, *165*, 166 ℔ N. Hoogl. Kleefs. *f 315*, *f* 325; 163 ℔ dito *f* 310; 162 ℔ dito Bovenl. Ris *f* 295, *f* 300; 158, 160 ℔ Jar. Hoogl. Kleefs. *f* 285, *f* 295; 162, 164 ℔ O. dito *f* 305, *f* 311; 155, 157 ℔ dito Rijn *f* 265, *f* 270; 163 ℔ Jar. Kleefs. *f* 300, *f* 303; 165 ℔ Petersb. Cubanca *f* 285; 155 ℔ Witb. Poolsche *f* 310. — ROGGE: N. Overm., Zeeuws. en Vlaams. 10 cents hooger, *f* 6. 10 a *f* 7. 10; andere soorten op de verbeterde prijzen met minder handel; 152 ℔ Deens. *f* 205; 147 ℔ Amerik. *f* 194, *f* 195; 148 ℔ Fransche *f* 190; 143 ℔ Arch. *f* 177; 148 ℔ Petersb. *f* 185; 148 ℔ Pruiss. *f* 197, 142, 143 ℔ Arch. in Entr. *f* 166, *f* 168; 144 ℔ Cours. te Schied. *f* 198. GERST: Zeeuws., Vlaams. en Overm. Winter *f* 4. 90 a *f* 5. 30; dito Zomer *f* 4. 80 a *f* 5; voorts 123 ℔ N. Old. Winter *f* 150. — HAVER: Zeeuws. en Inl. Korte *f* 2. 90 a *f* 3. 25; dito Lange *f* 1. 90 a *f* 2. 60. — BOEKWEIT *f* 20 hooger; op 140 ℔: N. Noordbrab. *f* 207½, *f* 210, *f* 215; Jar. dito *f* 210, *f* 215; Jar. Grootbrab. *f* 210, *f* 215; dito Vlaams. *f* 205; dito Rijn *f* 200; N. dito *f* 213; Jar. Oostvriesche Veen *f* 180; Fransche *f* 145, *f* 150, *f* 156, *f* 160, *f* 165. — ERWTEN 25 cents hooger: Zeeuws. Groene *f* 7. 75 a *f* 9; groote dito *f* 8. 75 a *f* 9. 50; dito Witte *f* 7. 25 a *f* 8; Geld. Graauwe *f* 10. 50 a *f* 12. — BOONEN: Zeeuws. en Walch. Witte *f* 9. 50 a *f* 11. 50; dito Bruine *f* 10. 50 a *f* 12. 50; dito Paardenboonen *f* 5. 20 a *f* 5. 40. — KOOLZAAD: Zeeuwsch £ 50; Vlaamsch £ 51; Overm. £ 49½; Flakk. £ 48; Zomer van £ 38 tot £ 43.

SCHIEDAM *den 20 September.* Jenever, het Nederl. Vat, zonder fust, *f* 18. 25; Amsterd. proef. id. id., *f* 19. 50. Zonder de belasting.

*** Bidstond voor Israël

op **Vrijdag** den **24 September** 1852, des avonds ten **8 *ure***, in de **GROOTE SCHOTSCHE KERK.** ***Voorganger***, de Wel Edele Zeer Geleerde Heer Dr. ***A. CAPADOSE.***

Voor de hartelijke bewijzen van deelneming, ons betoond bij het overlijden van onze geliefde Zuster, Mejufvrouw HELENA THOMEE, betuigen wij onzen opregten dank.

Uit aller naam,
C. M. THOMEE.

Gevoelig voor de menigvuldige bewijzen van deelneming, ons betoond bij het smartelijk verlies van onzen geliefden oudsten ZOON, betuigen wij, ook namens onze Zoon en Dochter, onzen opregten dank.

Rotterdam A. ARBON.
21 *September* 1852. J. ARBON, WITSCHEY.

Babauw (*Timor*) *den* 16 *Mei* 1852. Door Gods goed heid voorspoedig bevallen van een ZOON C. J. DUCKER, geliefde Echtgenoot van C. G. SCHOT, *Zendeling-Leeraar.*

Eenige kennisgeving.

Bevallen van eene DOCHTER C. M. C. VAN DER HOEK, Echtgenoote van

CORN.S J. BOSMAN.

Rotterdam 18 *September* 1852.

Eenige kennisgeving.

Heden overleed, tot onze groote droefheid, onze hartelijk geliefde derde Zoon, ADAM, in den leeftijd van 27 jaren, diep betreurd door ons, onze Kinderen en Behuwdkinderen.

Rotterdam P. VAN ROSSEM.
14 *September* 1852. S. VAN ROSSEM, SCHADEE.

Heden overleed, na eene langdurige ongesteldheid, mijne geliefde Zuster, DIRKJE JONGENEEL, in den ouderdom van ruim 60 jaren.

Rotterdam Wed. J. VAN SCHAICK,
18 *September* 1852. JONGENEEL.

Laatstleden saturdag avond ten tien ure is, na zeer smartelijke ziekte, overleden onze tweede Zoon, ADRIAAN, den ouderdom van elf jaren bereikt hebbende.

Hillegersberg D. DUURING.
20 *September* 1852. J. VERHOEFF.

LAGERE INDUSTRIE- EN HERHALINGSCHOOL.

De PLAATSELIJKE SCHOOL-COMMISSIE brengt ter kennis van de Ingezetenen dezer Stad, dat de, onder goedkeuring en met welwillende ondersteuning der Stedelijke Regering, door haar opgerigte **Lagere Industrie- en Herhalingschool** ook gedurende het aanstaande Wintersaizoen zal worden voortgezet, ten einde Jongelingen en Mannen van meer gevorderden leeftijd, die de Lagere Scholen bezocht hebben, gelegenheid te geven om het vroeger aangeleerde te herhalen en zich verder te bekwamen. Behalve in het *Lezen*, *Schrijven en Rekenen*, zal tevens Onderwijs in de beginselen der *Meet-*, *Werktuig- en Natuurkunde* en in de *Vaderlandsche Geschiedenis* gegeven worden. Er zal **3 maal 's Weeks**, en wel Maandag-, Woensdag- en Vrijdagavond, van 6 tot 9 ure, School gehouden worden, terwijl het Schoolgeld op **10 Centen** in de Week bepaald is. Jongelingen boven de 14 jaren oud, en alle Mannelijke Ingezetenen, die verlangen van dat Onderwijs gebruik te maken, worden uitgenoodigd zich op Vrijdag of Saturdag den **24** en **25** September aanstaande op te geven bij eene Commissie, die daartoe op gemelde dagen, des avonds tusschen **7** en **9** ure, zitting zal houden in een der Lokalen van het Oudemannenhuis. De aanvang der Lessen is bepaald op Vrijdag den 1 October aanstaande.

De Plaatselijke School-Commissie voornoemd,
Namens dezelve, de Sub Commissie ad hoc,
Mr. W. T. GEVERS DEYNOOT.
C. J. GLAVIMANS.
P. K. GÖRLITZ.
Dr. M. C. MENSING.

Voor Passagiers en Goederen.

STOOMBOOTVAART OP SCHOTLAND.

Van **ROTTERDAM** naar **LEITH**, het Stoom-Schroefschip ***IVANHOE***, Kapitein **Thomas Robertson**; vertrekt Saturdag 25 September, des morgens vroeg. Adres ten Kantore van GEORGE LEVINGSTON en van J. A. HOUWENS.

Een Ieder wordt verzocht geen **CREDIET** te verleenen aan de **EQUIPAGE** van het Noordsch Schoenerschip ***Weile***, Kapitein **J. P. Wold**, als zullende daarop, buiten voorkennis van genoemden Kapitein, **geen Betaling** geschieden.

Twee geschikte

LOOPJONGENS

kunnen geplaatst worden bij den Boekhandelaar *H. V. VAN GOGH*, ***Steiger***, bij de Groote Markt.

Er wordt gevraagd een

KOEKBAKKERSKNECHT,

van de R. K. Godsdienst, en van goede getuigschriften voorzien, tegen een billijk **Salaris**. Er bestaat mede gelegenheid tot **plaatsing** van een **LEERLING** of **IEMAND**, die als zoodanig is werkzaam geweest. Adres, met *franco* Brieven onder letter Q, aan den Boek- en Steendrukker *P. J. VAN DIJK*, te Schiedam.

Terstond verlangt een ***Heer***, die zijne Bezigheden buiten 's Huis heeft, eene ***GEMEUBELEERDE KAMER.*** Adres, onder letter G, bij de Boekhandelaars *GEBROEDERS HENDRIKSEN*, aan de Zoetebrug.

TE KOOP

een **SPOORWIEL**, **Vijf SCHIJVEN**, **Vier SPILLEN**, met doorgaande **KLAAUWIJZERS**, **PASSER**, **IJZERBALKEN**, **LIGTBOOMEN enz.**, zoo goed als **Nieuw**; alsmede Losse **KAMMEN** en **STAVEN.** Te bevragen bij *J. BOOMER*, Boekhandelaar te Schiedam.

Tegelbakkerij PIET HEIN.

De Aanbesteding der **FABRIEK** en **WONING** deze week zullende plaats hebben, ligt het Bestek en Teekening nog ter inzage ten Huize van *F. J. KLEYN*, te Schoonderloo.

*** De **ONROERENDE GOEDEREN**, bestaande in WOONHUIZEN, STALLINGEN, MANÈGE, verderen OPSTAL, ERVEN en GROND, staande en gelegen aan den Coolsingel, wijk **15**, n.s 300 en 301, in de gemeente Rotterdam, welke op laatstleden Donderdag in het Lokaal voor Publieke Verkoopingen, aan de Gelderschekade, door de Notarissen *SANDER en PAATS*, *in vijf Percelen*, zijn geveild, zullen op Donderdag den 23 September 1852, des namiddags ten vier ure, ter zelfder plaatse, door gemelde Notarissen, worden *Afgeslagen*, *en wel eerst de Percelen separaat en daarna in diverse Combinatien.*

*** OPENBARE VERKOOPING

van ***AANDEELEN*** *in* ***Maatschappijen van Assurantie***, *etc.*, *op MORGEN*, *Woensdag den* 22 *September* 1852, *des middags ten* 1 *ure*, *in het Notarishuis te Rotterdam.*

Behalve de Aandeelen in vorige Annonces vermeld, zullen onderanderen mede worden geveild:

Twee **AANDEELEN** in de *Assurantie-Maatschappij te Rotterdam*, onder directie van de Heeren *A. N. Trenité* en *F. A. Vink*, aldaar, elk groot *f* **5000**, waarop is gefourneerd **10** pCt. of *f* **500**, laatste Uitdeeling *f* 60.

Ter bekoming van inlichtingen en gedrukte Lijsten vervoege men zich ten Kantore van den Notaris VAN DER HOOP.

*** OPENBARE VRIJWILLIGE VERKOOPING.

De Notarissen *DALEN en LAMBERT* en *JAN VAN DER HOOP Jac. Zn.*, residerende te Rotterdam, als last hebbende van hunne Principalen, zijn voornemens om op Donderdag den 23 September 1852, des namiddags ten vijf ure, in het Locaal van Publieke Verkoopingen, aan de Gelderschekade aldaar, in het openbaar te veilen en te verkoopen:

N.° 1. Een hecht en sterk **HEERENHUIS**, genaamd ***HET HUIS DE AREND***, bevattende vele ruime **Vertrekken**, met Stookplaatsen voorzien, groote **Keuken**, waarin de Pomp van eenen uitmuntenden in den grond gemetselden dubbelden Regenbak, Twee **Kelders**, groote **Open Plaats**, en **ERVE**, alles staande en gelegen aan de westzijde van de Rotte, in de gemeente Rotterdam, wijk **14**, n.° 116; als mede nog een Stuk **OPEN GROND**, vóór het genoemde Huis aan de rivier de Rotte gelegen, Kadaster sectie C, n.s 683, 2189 en 2207. Aangeslagen in de Grondbelasting over 1852 tot *f* 70. 50. Verhuurd, met het volgende Perceel, tot 31 October 1853, voor *f* **800** 's jaars.

N.° 2. Eenen bijzonder fraai aangelegden **TUIN**, groot circa 60 Roeden, met **Koepel**, welke een riant uitzigt heeft, welig groeijend en wel aangelegd **Plantsoen** met opgaande Boomen, **Beek**, welke versch water uit de Rotte ontvangt, **Moestuin** met exquise Vruchtboomen en **ERVEN**, alles staande en gelegen achter het voorgaande Perceel en het Perceel n.° 4, Kadaster sectie C, n.s 693, 2502 en 2503, met regt van Uitpad op den Hofdijk en in de Vriendenlaan. Aangeslagen als voren tot *f* 17. 30, en belast met eene recognitie ten behoeve van het ambacht van Blommersdijk groot *f* 1. 50, verschijnende den 25 April.

N.° 3. Een hecht en sterk **PAND**, met een in werking zijnden **GRUTMOLEN**, waarin de *Handel in Grutterswaren* wordt uitgeoefend, hebbende eene goede **Welpomp**, **Zolders**, **Paardenstalling**, **Bergplaatsen**, **Kantoor**, **Open Plaats**, **Bleekveld**, voor aan de rivier de Rotte, en **ERVE**, alles staande en gelegen aan de Rotte voornoemd, naast het Perceel N.° 1, wijk **14**, n.° 115, Kadaster sectie C, n.s 684, 686, 687, 2208 en 2500. Aangeslagen als voren tot *f* 26. 90.

N.° 4. Eene hechte sterke **STALLING** voor tien Koebeesten en drie Paarden, **TUINMANS-** of **BOUWMANSWONING**, met **Karnewip**, **Bakoven**, **Fornuis** en **Welpomp**, **Zolder**, **Loods**, **Open Plaats**, en **ERVE**, staande en gelegen achter het vorige Perceel, Kadaster sectie C, n.° 2501, met Regt van Uitpad over de belendende Plaats naar de Rotte. Aangeslagen als voren tot *f* 17. 80.

N.° 5. Eene hechte en sterke **STALLING** voor vier Paarden, waarin mede eene **Welpomp**, **Wagenhuis**, **Hooizolder**, **Vliering**, annex **Afdak**, **Open Plaats**, en **ERVE**, staande en gelegen aan het einde van zeker Pad aan de Rotte voornoemd, tusschen de Percelen wijk **14**, n.s 108 en 109, Kadaster sectie C, n.s 2498 en 2499, met Regt van Uitpad op de Rotte. Aangeslagen als voren tot *f* 15. 25.

N.° 6. Een stukje **TUINGROND** met **Vruchtboomen**, waarop eene geheel nieuw gebouwde **Schuur**, voorts eene partij uitmuntend **WEILAND**, groot 90 Roeden, gelegen aan de westzijde van de Rotte voormeld, ten noorden van het Perceel N.° 2, Kadaster sectie C, n.s 645, 646, 2496 en 2497, met Regt van Uitpad op de Rotte. Aangeslagen als voren tot *f* 14; kunnende de vier laatstgemelde percelen worden aanvaard met 1 Maart 1853. De voornoemde Onroerende Goederen zullen eerst ieder afzonderlijk en daarna bij combinatien worden geveild en afgeslagen.

Inmiddels zijn nadere onderrigtingen te bekomen ten Kantore van de voornoemde Notarissen, terwijl het te Veilene HEDEN, MORGEN en op den voormiddag van den dag der veiling zal kunnen worden bezigtigd, mits voorzien zijnde van een Permissiebiljet, daartoe door een der gezegde Notarissen af te geven.

*** OPENBARE VRIJWILLIGE VERKOOPING.

De Notaris *JAN VAN DER HOOP Jac. Zn.*, residerende te Rotterdam, als last hebbende van zijne Principalen, is voornemens op Donderdag den 23 September 1852, des namiddags ten 5 ure, in het Lokaal van Publieke Verkoopingen, aan de Gelderschekade aldaar, in het openbaar te veilen en te verkoopen:

N.° 1. Een hecht, sterk en gunstig gesitueerd **PAND**, bestaande in een **BENEDENHUIS**, ingerigt tot ***Loterijkantoor***, **BOVENHUIS** en **ERVE**, staande en gelegen aan de zuidzijde van de Hoogstraat, op den oosthoek van de Romeinsteeg, te Rotterdam, oud wijk I, n.° 424, nieuw wijk **9**, n.° 514, Kadaster sectie O, n.° 832. Aangeslagen in de Grondbelasting over 1852 tot *f* 92. 49. Verhuurd tot 30 April 1853, het Benedenhuis voor *f* **550** en het Bovenhuis voor *f* **400** in het jaar.

N.° 2. Een hecht, sterk en wel ter Neting staand **PAND**, bestaande in een **BENEDENHUIS**, ingerigt tot ***Broodbakkerij***, **BOVENWONINGEN** en **ERVE**, staande en gelegen aan de oostzijde van de Delftsche- of Spuivaart te Rotterdam, oud wijk G, n.° 326, nieuw wijk **7**, n.° 349, Kadaster sectie K, n.s 1214 en 1215. Aangeslagen als boven tot *f* 52. 59. Verhuurd, het Benedenhuis en de Bakkerij tot 30 April 1853 en de Bovenwoningen per week, te zamen voor *f* **774. 80** in het jaar.

N.° 3. Een hecht, sterk en wel gesitueerd **PAND**, bestaande in diverse **BENEDEN-** en **BOVENWONINGEN**, en **ERVE**, staande en gelegen aan de noordzijde van de Rotte in de gemeente Rotterdam, oud wijk Q, n.° 131, nieuw wijk **14**, n.° 204, Kadaster sectie C, n.s 954 en 955. Aangeslagen als boven, tot *f* 35. 04. Verhuurd in diverse percelen per week, te zamen voor *f* **393. 64** in het jaar.

Nadere informatien zijn te bekomen ten Kantore van den voornoemden Notaris, terwijl de te veilen Percelen HEDEN, MORGEN en op den dag der veiling zullen kunnen worden bezigtigd, mits voorzien zijnde van Permissiebiljetten, daartoe door den gezegden Notaris af te geven.

*** OPENBARE VRIJWILLIGE VERKOOPING, op Vrijdag den 24 September 1852, des voormiddags ten *tien ure*, ten overstaan van den Deurwaarder *J. BRAKKEE*, in en voor het Pand aan het Haagscheveer, wijk **6**, n.° 396, te Rotterdam, van **MEUBELEN** en **HUISSIERADEN**, bestaande in **Kabinet**, **Secretaire**, **Chiffonnière**, **Ledekanten**, **Stoelen**, **Spiegels**, **Pendule**, *Ronde*, *Vierkante* **Toilet-** en **Nacht-Tafels**, **Schilderijen**, **Porselein**, **Kristal**, **Glas** en **Aardewerk**, **Koper**, **Tin** en **Blikwerk**, **Bedden** en **Toebehooren**, **Goud** en **Zilver**, benevens eene Partij **Timmermansgereedschappen**, **Mallejan**, **Kelderwinden**, **Bindten**, **Planken**, **Ribben** en andere **Goederen** meer. Alles aldaar twee dagen voor den Verkoop van **10** tot **4** ure te bezigtigen.

*** OPENBARE VRIJWILLIGE VERKOOPING.

De Notarissen *DALEN en LAMBERT*, residerende te Rotterdam, als last hebbende van hunnen Principaal, zijn van meening om op Donderdag den **30** September 1852, des namiddags ten **5** ure, in het Gemeentehuis te Kralingen aan 's Gravenweg aldaar, publiek te veilen en te verkoopen:

N°. **1**—**3**. Eene hechte sterke en goed gesitueerde **BOUWMANSWONING** genaamd ***NOOIT GEDACHT***, geteekend E, n.° 40, met afzonderlijke **VOORWONING**, **KOESTALLING**, **WAGENSCHUUR**, **TUIN**, **BOOMGAARD**, **twee HUISJES**, **SCHUUR**, **WERF** en **ERVE**, benevens twee Kampen extra best en wel toegemaakt **WEILAND**, in alles te zamen groot **3** Bunders **38** Roeden **41** Ellen, staande en gelegen annex elkander aan de noordzijde van 's Gravenweg gemeente Kralingen, Kadastraal bekend sectie A, n.s 2027—2030, 2037—2040, 2949—2955 en sectie B, n.° 1265. Aangeslagen in de Grondbelasting op *f* 30. 71. Verhuurd tot 1 Mei 1853, de twee Huisjes per week, renderende te zamen aan Huur *f* **439** 's jaars.

Zullende de **3** Percelen, breeder bij Billetten beschreven, eerst ieder separaat en daarna gecombineerd worden opgeveild of afgeslagen.

Zijnde inmiddels nadere onderrigting te bekomen ten Kantore van de voornoemde Notarissen aan de Zuidblaak te Rotterdam, en kunnen de te veilen onroerende Goederen twee dagen vóór en op den dag der Veiling, op de gewone uren, worden bezigtigd.

*** Door den Boekhandelaar *FREDERIK MULLER*, te Amsterdam, is alom verkrijgbaar gesteld:

DE NEDERLANDEN onder **Koning *FILIPS II***, naar het Fransch van AD. BORGNET, Hoogleeraar te Luik, met toelichtende Aanteekeningen en Bijlagen (door Dr. **J. VAN VLOTEN**). Prijs ***f* 3. 30.**

Het Werk van Prof. BORGNET, dat de vestiging van ons Volksbestaan behandelt volgens de oorspronkelijke stukken en brieven in Spanje en elders opgespoord, is door Dr. VAN VLOTEN, met de nieuwste nasporingen van den Heer GACHARD, en met *Uittreksels uit onuitgegevene Handschriften*, enz. verrijkt.

NEDERLANDSCHE GESCHIEDZANGEN, naar tijdsorde gerangschikt en toegelicht (door Dr. J. VAN VLOTEN). Eerste Bundel (**863**—**1572**), **400** pag. compres gedrukt. Klein **8.°** ***f* 2. 45.** *Best papier* post **8.°** ***f* 3. 40.**

Deze zeer belangrijke en *eerste* Verzameling van geschiedkundige **Zangen** en **Gedichten**, *gelijktijdig* met de Gebeurtenissen opgesteld of gezongen, verdient voorzeker alle aandacht.

Te *Rotterdam*, bij ARRENBERG & VAN REYN.

HANDELINGEN

DER

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER. — *Avondzitting van vrijdag den 17 september 1852.*

In deze zitting zijn de beraadslagingen voortgezet over het wetsontwerp, tot regeling van den pligt der provincie om behoeftige gemeenten te gemoet te komen. Onderscheiden leden hebben nog het woord gevoerd, en hunne bedenkingen tegen de voordragt in het midden gebragt, welke door den Minister van Binnenlandsche Zaken zijn beantwoord. Bij hoofdelijke omvrage is het ontwerp verworpen met eene meerderheid van 28 tegen 5 stemmen. Voor de heeren *Boxman*, *van Rhemen*, *van Rijckevorsel*, *de Sitter* en *Insinger*. — De zitting is daarna gescheiden.

Vereenigde zitting der beide Kamers van saturdag den 18 september 1852.

Voorzitter de heer *Martens van Sevenhoven.*

Door den griffier der Eerste Kamer wordt voorlezing gedaan van een Koninklijk besluit, waarbij de Minister van Binnenlandsche Zaken gemagtigd wordt, de Zitting der Staten-Generaal over 1851—52, op heden ten 2 ure, namens den Koning te sluiten.

Door den Voorzitter wordt eene commissie benoemd, om den Minister in- en uitgeleide te doen. De commissie bestaat uit de heeren *de Lith de Jeude*, *Schooneveld*, *de Sitter*, *van Voorst*, *van Heeckeren van Wassenaer*, *van Hoëvell*, *Cremers* en *van der Linden*.

De Minister, zich voor den troon geplaatst hebbende, spreekt de volgende rede uit:

„*Mijne Heeren*,

„De Staten-Generaal hebben op nieuw met de Regering ondervonden, dat de reeks der jaren, waarin van den ijver der wetgevende magt buitengemeen veel wordt gevergd, nog niet is gesloten. Terugziende op sommige teekenen van den algemeenen toestand, bij den aanvang uwer werkzaamheden, mogen wij het als een bijzonderen zegen dankbaar erkennen, dat wij ons, in volkomen vrijheid en rust aan de wetgeving tot bevordering van de zaak des Vaderlands ongestoord konden wijden.

„Behalve de begrooting van uitgaven en de vaststelling der middelen, hebben menige andere zeer gewigtige onderwerpen u onvermoeid bezig gehouden. Ik noem slechts de verbetering van ons belastingstelsel, de inrigting der regterlijke magt, het Indisch muntwezen, de jagt en visscherij, de regeling onzer betrekkingen van handel en scheepvaart naar onderscheidene zijden, de vermenigvuldiging onzer middelen van gemeenschap binnenlands en met andere landen.

„Zoo niet alle aangelegenheden, aan uwe beraadslaging onderworpen, op een vasten voet zijn gebragt, de vruchten van uw onderzoek en van het overleg met de Regering mogen niet worden voorbijgezien. De arbeid, daaraan besteed, het licht, daaruit te ontleenen, zijn voorbereiding voor het vervolg.

„Indien men hetgeen werd verrigt niet enkel afmeet naar hetgeen men wenschelijk zou keuren, of vroeger in het verschiet, zonder den afstand te kennen, mogelijk achtte, maar met de wezenlijke voorwaarden en eischen der groote taak vergelijkt, — men zal dan eene gestadigheid van voortgang opmerken, die het vertrouwen schenkt, dat een volgend jaar het vorige zal aanvullen.

„De Koning heeft mij opgedragen, u zijnen dank te betuigen voor uwe ijverige behartiging van de belangen des Rijks.

„Namens den Koning sluit ik deze Vergadering der Staten-Generaal."

Vereenigde zitting der beide Kamers van maandag den 20 september 1852.

Nadat de leden zich achtervolgens in de vergaderzaal van de Tweede Kamer hadden vereenigd, wordt tegen half 1 ure de Vergadering door den heer mr. *J. A. Philipse* geopend, die door den heer Griffier der Eerste Kamer een besluit van Z. M. den Koning, dezer dagen genomen, doet voorlezen, waarbij hij, mr. *J. A. Philipse*, benoemd wordt tot Voorzitter der Eerste Kamer, gedurende de aanstaande Zitting der Staten-Generaal.

De Voorzitter alzoo met het beleid der Vergadering in de tegenwoordige vereenigde zitting belast zijnde, benoemt eene commissie van 18 leden der beide Kamers, om Z. M. den Koning, bij Hoogstdeszelfs aankomst aan de Vergaderzaal te ontvangen en in- en uitgeleide te doen. Ten 1 ure vervoegen zich Hunne Excellentien de Ministers, alsmede de heeren leden van den Raad van State, in de vergaderzaal.

Na een kort tijdsverloop wordt de komst van Z. M. den Koning aangekondigd, die zich, op de wijze, in het programma omschreven, naar het gebouw der Staten-Generaal begeven heeft.

De Koning, ter vergaderzaal binnengeleid, plaatst zich op den Troon, en houdt de navolgende openingsrede:

„MIJNE HEEREN!

„Bij de opening van deze Vergadering der Staten-Generaal, zie Ik mij tot Mijn groot genoegen wederom in staat, op den voorspoedigen toestand des Vaderlands te wijzen.

„Nederland is met de andere Mogendheden voortdurend in goede verstandhouding.

„Bij herhaling ontvang ik van vreemde Regeringen blijken van vriendschap en achting.

„Door verdragen van verschillenden aard heb Ik de volkenregtelijke betrekkingen tusschen dit Rijk en andere Landen mogen bevestigen en uitbreiden.

„Het is Mij aangenaam, omtrent de zee- en landmagt steeds eene gunstige getuigenis te kunnen afleggen.

„In de Overzeesche Bezittingen van het Rijk heerschen rust en vrede.

„In het Palembangsche, op het eiland Sumatra, zijn de onlusten gedempt.

„De goede vooruitzigten omtrent den oogst in de Kolonien hebben zich verwezenlijkt.

„De afloop der in dit jaar gehouden veilingen is bijzonder gunstig geweest.

„Door eene bevriende Mogendheid aangezocht, heb Ik, op het voetspoor van hetgeen reeds in 1844 geschiedde, Mijne goede diensten toegezegd tot bevordering eener poging, om in het stelsel van uitsluiting, tot nu toe door het Japansche Rijk vastgehouden, wijziging te verkrijgen.

„De uitvoering der Provinciale en Gemeentewet is aanmerkelijk gevorderd. Ik heb Mij over het algemeen over eene doeltreffende medewerking der Provinciale Staten en Gemeentebesturen te verblijden.

„Onze waterkeeringen zijn van rampen verschoond gebleven, hetgeen heeft vergund, de werken tot verbetering, inzonderheid ook der hoofdrivieren, met des te meer kracht en gevolg voort te zetten.

„Met groote belangstelling zie Ik den ondernemingsijver der ingezetenen in landbouw, fabriekvlijt en handel, gelijk tot vermenigvuldiging der middelen van vervoer, zich meer en meer ontwikkelen.

„De maatregelen Mijner Regering strekken om die ontwikkeling aan te moedigen en te ondersteunen.

„De werken tot verbinding van ons Rijk met naburige Landen, door spoorwegen en telegrafische gemeenschap, zijn voorbereid en aangelegd.

„Scheepvaart en scheepsbouw gingen ook dit jaar vooruit.

„De staat der geldmiddelen geeft ruime stof tot tevredenheid. De uitkomst van de dienst des vorigen jaars was voldoende. Die van het tegenwoordig dienstjaar laat zich gunstig aanzien. Ik hoop, dat de algemeene omstandigheden Mij zullen toelaten, nog in deze Zitting eene gewigtige voordragt, betreffende 's Rijks schuld, aan Uwe beraadslagingen te onderwerpen.

„De aan U in de vorige Vergadering van Mijnentwege ingediende en niet afgedane ontwerpen van wet zullen U op nieuw, met andere, worden voorgelegd.

„Mogen onze gezamenlijke pogingen tot voltooijing der taak, die ons ook nu weder wacht, door Gods zegen worden bekroond.

„Ik verklaar deze Zitting van de Staten-Generaal te zijn geopend."

Na het houden van deze aanspraak verliet de Koning op de gewone wijze de zaal.

REDEVOERING,

uitgesproken door den Heer **A. van Rijckevorsel Hz.**, *in de ochtendzitting der Eerste Kamer van vrijdag 17 september 1852, bij de behandeling van het wetsontwerp tot verhooging der Staatsbegrooting van 1851, voor het achterstallig aandeel van Nederland in de Russische schuld.*

„Pijnlijk was de indruk, welken dit wetsontwerp maakte op de Vertegenwoordiging, op de Natie. Eerst aan het eind van maart des vorigen jaars werd men bekend met eene vordering van Rusland, die twintig jaren oud is, die door alle regeringen, welke elkander gedurende dat tijdvak in Nederland hebben opgevolgd, verborgen is gehouden, eene vordering, welke herinnert, levendig, smartelijk herinnert aan het ongelijk jegens Nederland met verkrachting der tractaten, bij de afscheiding van België gepleegd; eene vordering door de tegenwoordige Regering reeds in augustus 1850 bij een tractaat erkend, waarvan de bekrachtiging den 10 october 1850 te 's Gravenhage is uitgewisseld, doch welk tractaat eerst den 31 maart 1851 bij Koninklijke boodschap is medegedeeld.

Vooral werd het nationaal eergevol gekwetst door de bewoordingen waarin het tractaat vervat is, bij hetwelk wij alles geven wat men regt had te eischen en nogtans van belangeloosheid van Rusland wordt gesproken.

Verscheiden tractaten zijn reeds met andere natien gesloten, welke de Minister van Buitenlandsche Zaken zich blijkbaar door de contracterende partij liet dicteren. Bij deze tractaten had men verzuimd belanghebbenden te raadplegen. Bij het Russisch tractaat had echter nog veel grooter verzuim plaats. Men vergat het aan de eischen der eer en der waardigheid van Nederland te toetsen. Men heeft gemakshalve en onbedachtzaam aangenomen „*de uitdrukkingen die als 't ware van den kant der Russische Regering zijn uitgegaan.*"

Over die uitdrukkingen zelve komt reeds zoo veel voor in de tusschen de Kamers en de Regering gewisselde stukken, is bij de discussie in de Tweede Kamer zoozeer in het breede gehandeld, dat ik het overtollig beschouw thans daarover uit te weiden. Ik zal er alleen van zeggen dat wanneer in het tractaat van belangeloosheid (*desintéressement*) moest gesproken worden, dit veeleer voegde bij de bereidwilligheid van Nederland, om alsnog de *f* 1,318,750 ten volle te betalen, niettegenstaande het door Rusland in 1831 in ons geschil met België gehouden gedrag. Deze onze onbaatzuchtigheid blinkt des te sterker uit, wanneer men in het oog houdt dat Nederland nu *alleen* moet voldoen eene schuld, waarvoor ook België kleefde, en dat men bij het tractaat, den 5 november 1842 met dat Rijk gesloten, wel niet verzuimd zou hebben daarop te rekenen, zoo Rusland ons aanbod in 1841 had aangenomen.

Ik wil echter het tractaat van 30 augustus 1850 verder niet ontleden. Ik mag mij daarvan des te eerder onthouden, dewijl nu, door de gewigtige en doeltreffende wijziging bij de Tweede Kamer in het wetsontwerp gebragt, onze Kamer maar de vraag heeft te beslissen, of zij de Regering in staat wil stellen *f* 1,318,750 aan Rusland uit te keeren, ten gevolge der declaratoiren door den Nederlandschen Minister van Financien den 4 junij en den 10 september 1831 afgegeven.

Ons op dit standpunt plaatsende, kunnen wij de zaak meer uit een materieel oogpunt beschouwen en het wetsontwerp aannemen, zonder ons medepligtig te maken aan de bewoordingen, waarin het tractaat vervat is.

Ik houde het er voor, dat de bedoeling bij het afgeven van gezegde declaratoiren destijds stellig is geweest te erkennen, dat Rusland de daarbij uitgedrukte som voorschoot en Nederland die later zou rembourseren. Dit zal ook wel invloed hebben gehad op het aanbod, dezerzijds in 1841 gedaan. Dit aanbod is toen wel niet door Rusland aangenomen en volgens de erkentenis van den baron *von Maltitz* zelf als vervallen te beschouwen, maar daarmede zijn de declaratoiren nog niet vernietigd. Rusland bleef in derzelver bezit en is nu bereid, tegen voldoening van het daarin uitgedrukt bedrag, volledige quitantie te geven voor hetgeen genoemd Rijk vroeger meende te dezer zake van Nederland te kunnen eischen.

Nu vordert de goede trouw, de nationale naauwgezetheid, welke steeds Nederland heeft gekenmerkt, dat wij die acceptatien voldoen. Zonder angstvallig te onderzoeken of de Nederlandsche Regering in 1831 niet met minder had kunnen volstaan, zonder zelfs de Londensche conventie van 16 november 1831, tusschen Rusland en Engeland gesloten, te doen gelden.

Bij deze mijne overtuiging doet het mij leed, dat de wet, die tot de inlossing der declaratoiren in staat moet stellen, zooveel vertraging heeft ondergaan.

Had men, *na* de ratificatie van het tractaat niet nog getracht datgeen te verkrijgen, wat men vóór de teekening der overeenkomst had behooren te bedingen, het wetsontwerp zou vroeger aan de Staten-Generaal aangeboden en de zaak vermoedelijk reeds in de vorige Zitting afgedaan zijn. Dat ook deze Zitting bijna geëindigd is eer zulks is geschied, wil ik minder aan de Regering wijten, meer aan het stelsel, dat eene voordragt, in den loop eener Zitting niet tot stand gebragt, in de volgende op nieuw aangeboden, en ook op nieuw onderzocht moet worden, waardoor ongetwijfeld veel tijd verloren gaat.

Deze vertraging is intusschen des te meer te betreuren, omdat, bij de ruimte van 's Rijks schatkist, het geld zonder nut aldaar ongebruikt is gebleven. Ik zeg dit opzettelijk, omdat ik en de Regering en de Vertegenwoordiging vrij wensch te waren van den schijn, als of men ter voldoening der declaratoiren opzettelijk tijd had willen winnen.

Geene aanleiding tot verder uitstel willende geven, heb ik niet zonder bekommering gezien, dat het verzuim der Regering, om het declaratoir van 31 augustus 1831 aan de Tweede Kamer mede te deelen, heeft geleid tot het noemen van eenen anderen datum in de wet en wel dien van den 10 september. Ik heb mijzelf gevraagd wat hiervan het gevolg zou kunnen zijn bij de verevening door de Algemeene Rekenkamer? Aanvankelijk scheen mij dit niet zonder bezwaar, doch bij nader inzien geloof ik dit niet, omdat de wet luidt: „*Bedrag* „der declaratoiren ten behoeve van de Keizerlijk-Russische „Regering *afgegeven* door den Minister van Financien „op 4 junij en 10 september 1831," en werkelijk de *afgifte* van het declaratoir van 31 augustus bij missive des Ministers van Financien van 10 september is geschied. Ik meen alzoo dat de Rekenkamer de verevening niet zal kunnen weigeren, zoo bij de declaratoiren tevens de geleidende missives in aanmerking worden genomen. Gaarne zal ik nogtans op dit punt de zienswijze van den Minister van Financien vernemen.

Zoo ik, na zijne ontvangen inlichting, mijne stem aan de wet geef, geschiedt het onder uitdrukkelijk protest, dat ik de bewoordingen van het tractaat geheel laat voor rekening van den Minister, die het zich heeft laten voorschrijven, en die van zich heeft kunnen verkrijgen om het Z. M. den Koning in dien staat en tevens zoo prematuur ter bekrachtiging aan te bieden."

Het voorloopig verslag der commissie van rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over het ontwerp van wet op het Armbestuur, den 7 september 1852 uitgebragt, levert hoofdzakelijk den volgenden uitslag der overwegingen op:

Vele leden verklaarden dadelijk in de afdeelingen zich met de hoofdstrekking der wet niet te kunnen vereenigen. Zij zagen daarin den Napoleontischen centralisatiegeest, of wel het alvermogen van den Staat te zeer gehuldigd, en werd het Staatsgezag over de instellingen van weldadigheid veel verder uitgestrekt dan de Grondwet medebrengt en het welbegrepen belang van den Staat toelaat. Wel schrijft art. 195 der Grondwet eene regeling van het *armbestuur* door de wet voor, maar daarbij moest, volgens hen, alleen gedacht worden aan hetgeen in staatsregtelijken zin tot het armbestuur behoort. Er werd hier niet, als in art. 191, met opzigt tot den waterstaat, van eene regeling door de wet in eenen vooraf aangewezen, alles omvattenden omvang gesproken. En al ware dit ook betwistbaar, dan nog kon men geenszins toegeven, dat, krachtens genoemd art. 195, de heerschappij der wet zich onbeperkt over alle instellingen van weldadigheid zonder onderscheid, dus evenzeer over de kerkelijke en bijzondere als over de burgerlijke en algemeene, zou kunnen uitstrekken, en dien ten gevolge de Staat zich het beheer en de beschikking zou kunnen toeëigenen over datgene wat niet binnen zijnen werkkring ligt en hem niet toebehoort. Dat artikel moest niet op zich zelf, maar in verband met zijne geschiedenis, met de overige artikelen der Grondwet en met algemeene beginselen van regt beschouwd worden. Het is aangenomen onder den indruk van de geruststellende verzekering der toenmalige Regering dat: „eene wet welke bijzondere instellingen van weldadigheid aantastte eene der schoonste deugden van het Nederlandsche Volk, de weldadigheid, dooden zou." Als dus in deze wet de besturen der bijzondere instellingen van weldadigheid in de vrijheid van hun beheer op eene in 't oog vallende wijze worden belemmerd, of hun voor bepaalde gevallen verpligting tot het geven van onderstand wordt opgelegd, dan wordt te kort gedaan aan den geest van het grondwettig voorschrift en gehandeld tegen de bedoeling des Grondwetgevers. Daarenboven vormt de Grondwet een zamenhangend geheel en laat het zich niet aannemen dat bij art. 195 den wetgever eene bevoegdheid zou geschonken zijn waardoor op de voorschriften der artt. 147, 165 en 168 inbreuk zou worden gemaakt. Eene met die voorschriften strijdige regeling van het armbestuur zou ongrondwettig zijn. Met het beginsel van vrijheid der Kerk en der afscheiding van Kerk en Staat, in de beide laatste artikelen uitgedrukt, zou het lijnregt strijden de bijzondere instellingen van weldadigheid, onder den algemeenen naam van diakonien begrepen, in haar inwendig beheer aan het gezag der wet te onderwerpen en bij de wet regelen te stellen voor de uitoefening harer pligten tegenover de behoeftigen. De diakonien toch zijn onderdeelen of bestanddeelen der Kerk, van haar uitgegaan en van haar afhankelijk. Treedt nu desniettemin de algemeene wetgever tevens in dat beheer, mengt hij zich in het gebruik van uit godsdienstige liefdadigheid bijeengebragte gelden, dan begeeft hij zich op een gebied dat het zijne niet is, en waagt zich aan de uitoefening van een juk-

in sacra, dat de tegenwoordige Regering, meer dan eenige vroegere, verklaard heeft te willen vermijden. Het komt niet te pas er zich op te beroepen dat deze instellingen van weldadigheid sedert eeuwen tot onderwerp van verordeningen en beschikkingen des wetgevers hebben gestrekt, want de vorm van het Staatsbestuur is niet onveranderd gebleven, en de wetten en verordeningen die men op het oog heeft zijn uit een tijdperk afkomstig toen of de geheele scheiding van Kerk en Staat nog niet daar was, of de gevolgen der invoering van dit beginsel niet zoo zeer in hunne volle uitgestrektheid werden doorzien als thans.

De leden welke dus oordeelden ontkenden daarom geenszins de mogelijkheid en wenschelijkheid van wettelijke bepalingen ten aanzien der kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid. De wetgever kan en moet de voorwaarden regelen, waarop door eene burgerlijke gemeente aan een kerkelijk of bijzonder armbestuur subsidie mag worden verleend. De Staat is, uit kracht van zijn algemeen politieregt, bevoegd, kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid aan zekere mate van toezigt te onderwerpen en de opgaven te vragen, voor de kennis des toestands van het armwezen vereischt. Maar verder dan dit toezigt, binnen naauwe grenzen beperkt, kon de wetgever niet gaan. In naam van een vermeend publiek belang kan aan de bijzondere instellingen, evenmin als aan bijzondere personen, dwang worden aangedaan. De ongesubsidieerde diakonien en andere bijzondere instellingen moeten als bijzondere vereenigingen worden beschouwd, die toegelaten worden, zoo lang zij niet met de openbare orde in strijd zijn, geen aanspraak hebben op het genot en de uitoefening van regten, dan na door openbaarmaking van hare reglementen, statuten of stichtingbrieven, van haar aanzijn te hebben doen blijken, terwijl, als eenmaal dat bestaan op die wijze gevestigd is en het geval zich voordoet dat te haren aanzien regten moeten worden geoefend, zonder dat daarvoor een bijzonder gezag is aangewezen, de Staat tusschen beide treedt, om het ontbrekende aan te vullen.

De geopperde bezwaren werden bij vele leden der Kamer niet weinig verhoogd door gezegden in de memorie van toelichting, die het oogpunt schenen aan te duiden, waaruit de Regering de regten van den Staat met opzigt tot de instellingen van weldadigheid beschouwt. Daartoch wordt ergens de wet eene wet van overgang genoemd en elders gezegd: „De Grondwet veroorlooft, des noods, verder te gaan en de geheele armenzorg als eene publieke dienst te beschouwen. Maar zoo ver te gaan schijnt thans noch noodig, noch nuttig." Hieruit werd opgemaakt dat het doel waarnaar men bij de regeling van het armbestuur zoo al niet zou moeten, dan toch zou kunnen streven, daarin gelegen zou zijn dat het Staatsgezag te eeniger tijd in de plaats trad der besturen van de kerkelijke en verdere bijzondere instellingen van weldadigheid, belemmering door geheele opheffing van zelfstandig beheer werd vervangen, en de Staat zich het regt aanmatigde regtstreeks over fondsen en inkomsten te beschikken die niet hem, maar de kerk, kerkelijke gemeenten, of bijzondere vereenigingen toebehooren. In verband hiermede heeft het op vele leden een pijnlijken indruk gemaakt, de bezittingen of ten minste de inkomsten der instellingen van weldadigheid, tot twee malen toe, in de memorie van toelichting een *goed der armen* te zien noemen, waardoor, onderanderen, een wapen in de hand wordt gegeven dengenen die de stelling bestrijden dat de hier bedoelde bezittingen en inkomsten, ofschoon tot een bijzonder doel bestemd, het goed, het eigendom zijn der bijzondere instellingen zelve, in wier boezem zij zijn bijeengebragt, of aan wie zij door liefdadigen toevertrouwd zijn. De algemeenheid der uitdrukking zou ook aan de mogelijkheid eener ineensmelting van armenfondsen kunnen doen denken, aan welke mogelijkheid men zelfs in de verte geen voet wil geven.

Verscheiden leden verklaarden, aan deze bezwaren zoo veel te hechten, dat zij, ook bij aanmerkelijke wijziging van het ontwerp, daaraan niet ligt hunne goedkeurende stem zouden kunnen schenken.

Ook uit een staathuishoudkundig oogpunt werd de strekking der wet, om het Staatsgezag over alle instellingen van weldadigheid zonder onderscheid uit te breiden, bestreden. Juist in het belang van den Staat, dat in de memorie van toelichting wordt ingeroepen, hield men vol dat de gekozen weg niet moet worden ingeslagen, maar de Staat zich bepalen moet bij de regeling van het armbestuur dat regtstreeks van hem uitgaat. De bijzondere weldadigheid, vooral in godsdienstig gevoel geworteld, is afkeerig van dwang en van niet volstrekt vereischte aanraking met het burgerlijk gezag. Vrijheid is ook haar levensbeginsel. Onderwerpt men den kerkelijken armenverzorger aan te belemmerende bepalingen, dreigt men hem, ook als hij het goede beoogt, tot zelfs met straf, hij zal zich van zijne toch reeds ondankbare taak trachten te ontslaan en moeijelijk goed te vervangen zijn, en met de besturen der bijzondere instellingen van liefdadigheid zal dit hetzelfde wezen, terwijl te gelijk de bron, waaruit de bijzondere weldadigheid gevoed en tot werkzaamheid in staat gesteld wordt, opdroogt. Zoo doende zou men, wat de Regering zelve zoo veel mogelijk verhoeden wil, vroeger of later, tot eene eigenlijk gezegde armenbelasting, op eene steeds toenemende schaal, geraken.

Dat, gelijk gezegd wordt, in het beheer van kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid misbruiken en verkeerdheden bestaan, die krachtiger dan tot nu toe tegengegaan moeten worden, ontkennen de tegenstanders der wet niet geheel, maar achten toch de aanklagt overdreven. Reeds veel is tot verbetering ten deze gedaan, en de armbesturen zullen, door den geest des tijds opgewekt, door talrijke geschriften van deskundigen voorgelicht, door de openbaarheid tot pligtsbetrachting aangemoedigd, toenemend aan hunne roeping trachten te beantwoorden; terwijl, indien het burgerlijk armbestuur steeds meer wordt uitgebreid, niet slechts de armenzorg gestadig meer geld zal verslinden, maar die zorg ook op eene minder doeltreffende wijze worden uitgeoefend. Naar het inzien van sommige leden was de strekking der wet vooral daarom verkeerd, dat het onvermijdelijk gevolg harer toepassing verzwakking van den invloed der Kerk op een groot deel der bevolking en toenemende invloed der Regering op de bedeelden en de opvoeding hunner kinderen zijn zou.

Tegenover het tot nu toe ontwikkeld gevoelen stond dat van zeer vele andere leden over, die de aangeduide hoofdstrekking der wet of niet, of niet zoo onvoorwaardelijk afkeurden, haar in vele opzigten een uitmuntend, aan de behoeften des tijds beantwoordend zamenstel noemden en zich, behoudens wijzigingen van sommige bepalingen, tot de aanneming der wet geneigd betoonden. Volgens hen kan art. 195 der Grondwet niet anders bedoelen dan eene regeling van het armbestuur in zijn geheel, die *alle* instellingen van weldadigheid, de kerkelijke en bijzondere, zoowel als de burgerlijke en algemeene omvat. Alleen, zeiden zij, als men aanneemt dat de Grondwetgever van 1848 eene meer krachtige bemoeijenis van het Staatsgezag met geheel het armwezen gewild heeft, laten zich de toen in art. 226 der vorige Grondwet gebragte veranderingen verklaren en wordt het duidelijk waarom het jaarlijksch verslag niet meer over de *instellingen* aangaande het armbestuur, maar over de *verrigtingen* der Regering dienaangaande moet loopen. Het Staatsbelang vordert, volgens deze leden, dat ook omtrent de diakonien wettelijke bepalingen worden gemaakt, voornamelijk om verkeerdheden en misbruiken tegen te gaan en eenige meerdere eenheid in de pogingen tot leniging der armoede te brengen. Omtrent het geldelijk beheer der kerkelijke armbesturen heeft niet altijd de noodige controle plaats en de armenzorg van sommige diakonien laat veel te wenschen over. Bovendien is aan wettelijke bepalingen ten deze behoefte, om aan den ongeregelden en ongunstigen toestand der diakonien een einde te maken. Deze armbesturen, zeide men verder, bezitten thans geenszins die volkomene onafhankelijkheid, welke men voor hen inroept, en hebben die hier te Lande nooit bezeten. Zij zijn zelfs, door de toepassing der wet van 28 novem[illegible] 18[illegible] onderwerpe en aan b[illegible] ond bloo gesteld, welke de nu voorgedragen wet wil wegneme „Is, dus zeggen deze voorstanders van het ontwerp onder de werking van het tegenwoordig, voor de diakonien belemmerend stelsel, de godsdienstige liefdadighei niet [illegible] geens zins verflaauwen. Veeleer laat het zich met de Regerin verwachten, dat zij zal worden gewekt, en dat, indie al niet algemeen, ten minste op vele plaatsen, tussche de verschillende armbesturen een edele wedstrijd z ontstaan, om in doeltreffende ondersteuning der behoe tigen elkander voorbij te streven." — Ook in de bezwa aan de memorie van toelichting ontleend, konden de leden niet deelen. Door eene wet van overgang mo eenvoudig verstaan worden dat nog geen bepaald stel aangenomen, maar alleen de overgang uit den verwarde ongeregelden staat van zaken tot een beteren toest bedoeld wordt. De uitdrukking *goed der armen* is, meen zij, door de Regering alleen in dien zin gebruikt dat fondsen, tot ondersteuning der armen bestemd, aan d bestemming niet mogen onttrokken worden, en dat, ve mits de armen zelve voor het rigtig beheer daarvan nie kunnen zorgen, de Staat verpligt is die zorg op zic te nemen. Aan het voorstel van vele leden, om van d Regering opheldering wegens hare ware inzigten betrek kelijk het armbestuur te vragen, is, om verschillend redenen, geen gevolg gegeven, terwijl de groote meer derheid ook het denkbeeld verwierp dat de Regerin alvorens verder gevolg aan hare voordragt te geve met de besturen der onderscheidene Kerkgenootschappe in overleg zou treden.

Meer bijval vond een denkbeeld, in eene der afdee lingen, tot wegneming van het verschil over de hoof strekking geopperd. Een der leden (de heer *Blau ten Cate*) meende dat het hoofdbezwaar weg te nem was, zonder dat de wet, wier aanneming hij om ve redenen wenschelijk achtte, omver geworpen behoef te worden. Hij legde daarom eene nota over, waar eene redactie werd medegedeeld, die aan het opschri van de eerste afdeeling der wet en aan de drie eerst artikelen daarvan zou kunnen worden gegeven. Volgen deze nota, die aan het verslag gehecht is, handelt eerste afdeeling: *Van instellingen van onderstand en we dadigheid, hare oprigting en reglementen*, luidt art. 1 du „De Staatszorg omtrent de armen onderscheidt zich eigenlijk bestuur en in toezigt, die gezamenlijk alle i stellingen van onderstand en weldadigheid, en de g stichten en inrigtingen tot opneming van bedelaars landloopers, omvatten;" art. 2 „instellingen van onde stand en weldadigheid zijn die, welke zorg voor behoeft gen, in of buiten gestichten, ten doel hebben," en art. „het Staatsbestuur gaat over: *a*) Staats-, provincial of gemeente-instellingen, uitsluitend door de burgerlij overheid geregeld en van harentwege bestuurd; *b*) inste lingen van gemengden aard, in welker regeling door burgerlijke overheid en van wege eene kerkelijke gemeen gezamenlijk wordt voorzien. — Het Staatstoezigt ga over: *c*) instellingen eener kerkelijke gemeente, beste voor de behoeftigen eener bepaalde godsdienstige gezind en uitsluitend van wege die kerkelijke gemeente gerege en bestuurd; *d*) instellingen, zoowel om de armoede voorkomen als te lenigen, uitsluitend door bijzonde personen, of door bijzondere niet kerkelijke vereeniginge of ook met behulp van de burgerlijke overheid, geregel en bestuurd." Hierbij wordt opgemerkt dat, indien d aangegeven stelsel, het zij door de Regering, het later door de Kamer, mogt worden omhelsd, het natuurl in volgende artikelen van het wetsontwerp zou moet worden doorgevoerd.

Na de algemeene beschouwingen over het zamenstel d wet, worden in het verslag de aanmerkingen op een aan bijzondere artikelen daarvan medegedeeld.

Gedrukt te *ROTTERDAM*
bij ARRENBERG & VAN REYN.